ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE.

Kiadó: Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő: Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évfolyam. III. füzet. 1896. márczius hónap.

Előfizetési dij egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapitó tagjai, kik legalább 150 frt alapitványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági dij fejében, ingyen kapják. Oly alapitó tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapitottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utcza, 10. szám. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt dijért közöltetnek.

Hótörések a fogarasvármegyei erdőkben.

Irta: Hajdu János járási erdész.

A délkeleti Kárpátok hegylánczolatain a korai és késői havazások épen nem tartoznak a rikaságok közé, söt a magasabb hegyeken, mint a minők a Bucsecs, Királykő és a fogarasi havasok egyes kiemelkedő csucsai és fensikjai, a legnagyobb nyári forróság ideje alatt is akárhányszor hótól fehérek a tetők. Ez a fehérség megélénkiti a magasabb hegyek völgyszakadékaiban és sziklarepedéseiben képződött kisebbszerü jegesek (glecser) szennyesfehér szinét s nyár közepén is lehuzódik néha azok alá egészen a fatenyészeti öv felső határába. A magas hegységek lánczolatain előforduló korai vagy késői havazások azonban az erdei fáknak külsöleg nem sokat ártanak, mivel a fatenyészet felső határát uraló törpe vagy futó fenyő és

eltörpült lucz fenyő szivós ágazata a hónyomásnak ellenáll. A fa belsejére azonban az ilyen rendkivüli havazások a tenyészeti időszak megröviditése által igen nagy befolyást gyakorolnak, a mennyiben az évi növedéket a legkisebb mértékre szoritják le, a mi természetesen az évgyürük keskenységével kapcsolatosan tömötté teszi a fa szerkezetét. Egészen más eredményt idéztek elő a mult évbeli korai őszi havazások.

Fogaras vármegyében évek óta többször megfigyeltem a hótöréseket. Saját tapasztalataim után óhajtottam volna meggyőződni a felől, hogy az itt előforduló különböző fanemek minő ellenállási képességet tanusitanak a hónyomással szemben, de mivel ilyen általános nagyobb mérvü hótörés a mult év őszéig nem fordult elő, a szórványos hótörésekből pedig helyes összehasonlitó következtetést nem vonhattam: tapasztalataimat eddig közzé sem tettem.

Törcsváron mult évi október hó 17.-én déltájban verőfényes, szép őszi napok után, kelet felől jövő vészterhes fellegekből ólmos eső eredt meg, mely eleinte tiszta, nagy cseppekben, később dérrel és hóval elegyesen hullott alá. Északkelet felől időközben fujni kezdett a száritó és fagyasztó hatásáról nevezetes „Nemere szele“ is, mely a havas esőt nagy erővel csapkodta minden tárgyhoz. Az utban lévő embereknek az átázás ellen a leggondosabb öltözet sem nyujtott védelmet. Másnap reggelre nemcsak a hegységeket boritotta vastag hólepel, hanem délkeleti Erdély sikságait is. A havazás két napig tartott s október 19.-ére térden felül ért a hó, mely azonban egy hét alatt a legmagasabb hegycsucsok, sziklarepedések s völgykatlanok kivételével mindenünnen ismét teljesen elment.

Ebben az időtájban a lombfák levélkoronái még teljes

épségben állottak s csak a nyir kezdett sárgulni s imittamott pirult a bükkfák levele, de az éger, tölgy, fűz stb. koronája még mindig zöld volt. A vörös fenyő levelei is zöldeltek még s a cserjék csak akkor kezdettek sárgulni.

A havazás tartama alatt a gyümölcsös kertekben és erdőkben folytonos recsegést, ropogást lehetett hallani, mintha távoli katonai hadgyakorlatok lövöldözésének zaja hallatszott volna. Tombolt a vihar. A hóval boritott fák koronáinak a töredezése okozta a zajt. Nemcsak a lombfák, hanem a tülevelüek is töredeztek mindenfelé.

A havazás megszünte után bejártam a törcsvári erdőgondnokságnak fél Fogaras vármegyére kiterjedő összes erdőségeit s ezuttal a közbeeső állami, magán, brassóvárosi, ugyszintén a Brassó vármegye nyugati felén elterülő községi erdőknek egy részét is megtekintettem; s a körülbelül 60,000 holdnyi erdőt szemléltem meg ez alkalomkor s a hótörések eredményeit megfigyeléseim s közvetlen tapasztalataim után a következőkben ismertetem meg.

Legnagyobb kárt tett a hótörés a patakok mentén nött égeresekben, legkevesebbet a lucz fenyvesekben és a vörös fenyőkben. Sok kárt okozott a gyümölcsfákban is.

A hótörések által okozott kárositások mértéke szerént sorozva az itt előforduló fanemek eképen következnek egymás után: éger, fűz, nyir, erdei fenyő, tölgy, juhar, szil, kőris, nyár, gyertyán, bükk, jegenye fenyő, lucz fenyő és vörös fenyő.

1. Éger. Két faja fordul elő e vidéken, a hamvas éger (*Alnus incana* Willd) és a mezgés éger (*Alnus glutinosa* Gärt). Utóbbi a patakoktól áztatott völgyfenekeken, mocsáros és ingoványos lapályokon, különösen Törcsvár, Sarkaicza és Uj-Sinka vidékén kisebb kiterjedésü, teljes záródásu állabokat alkot s Fogaras és Brassó vármegye

többi vidékein is mindenütt hü kisérője a 400—700 méter tengerszint feletti magasságban haladó folyó- és patakrészletek martjainak. A hamvas éger zárt állabokat sehol sem alkot, de szórványosan más lombfák közé elegyülve a patakok martjainak felső részén s az árnyasabb hegyoldalokon 800 méterig felmenve, a délkeleti Kárpátok határlánczolatának északi és északnyugati oldalán mindenütt előfordul. Az őszi hóviharok a mezgés égereknek 30%-át letörték. A legsürübb zárlatu állabok ugy néztek ki a havazás megszünésekor, mint nagy jégeső után az aratásra váró gabonaföldek. Tőből kicsavart vagy derékban kettétört törzsek hevertek sürün egymás mellett a földön s alig maradott olyan fa, a melynek az ágazata részben vagy egészben össze ne töredezett volna. A hamvas égerek közül a magánosan állók hasonló képet mutattak, de a keményebb lombfák közé elegyülteket amazok némileg megvédték.

2. Füz. Több faja fordul elő e vidéken. A fehér füz (*Salix alba* L.) és a kecske füz (*Salix caprea* L.) a lombos erdőkben és a fenyvesekben egyaránt közbe elegyedik szórványosan. A patakok mentén és vizenyős völgyekben pedig leggyakoribb a kötő füz (*Salix viminális* L.), mely a fehér füzzel együtt csak mezőgazdasági tekintetben érdemel említést, mivel zárt állabokat sehol sem alkot s igy erdészetileg nem is kezeltetik sehol. Ezeket csonkitó üzem szerént használják s ágaikat keritésekre s kosárfonásnál dolgozzák fel. Az őszi havazás 25%-át törte le az ágaknak, de a törzsek nagyobbára épen maradtak.

3. Nyir. Fogaras vármegyében egy faja, a fehér nyir (*Betula alba* L.) honos, mely sok helyen egész hegyoldalakat elfoglalva tiszta állabokat alkot, ezenkivül a többi fanem között is előjön elegyesen vagy szórványosan min-

denütt s igy e vidéken erdészetileg elég jelentékeny szerepet játszik, noha legnagyobb részben a fás legelőket boritja el. Az őszi hótörések a nyiresekben is nagy pusztitásokat vittek véghez. Az égeresekhez hasonló kinézésük volt a havazás megszüntekor a nyireseknek is. A letört nyirfatörzseket és galyakat az összes nyirállomány 22%-ára becsülöm.

4. Erdei fenyő. (*Pinus silvestris* L.) Állabokat Fogaras vármegyében sehol sem alkot s csak szórványosan fordul elő. Törcsvár és Almásmező község határában és Brassó vidékén, s itt is majd mind mesterséges uton lett megtelepitve. Az őszi havazások ebben a tülevelü fanemben hihetetlenül sok kárt okoztak. Pl. Törcsváron, hol lucz fenyő közé van egy kevés telepitve, a hasonló koru és növésü lucz fenyők majdnem teljes épségben maradtak, mig a közvetlen melletük levő erdei fenyők egy része derékban kettétörve a földre hullott. A pereszlenes galyak rendesen a törzs közvetlen közeléből váltak le és hullottak alá a hónyomás sulya alatt. Az erdei fenyők 20-%-a tönkre ment.

5. Tölgy. A „Persányi hegységben" és az Olt mentét követő lapályokon s dombos vidékeken három faja jön elő, u. m.: a kocsánytalan tölgy (*Qu. sessiliflora* Sm.) kocsányos tölgy (*Qu. pedunculata* Ehrh.) és a csertölgy (*Qu. cerris* L.) Sárkány, Persány és Ó-Sinka községek határába sarjerdőképen kezelt tiszta vagy elegyes állabokat alkot, Szunyogszék, Almásmező, Mundra határán s Brassó vármegyének Fogaras vármegye felé eső részén szálerdőkben kezelt tiszta, vagy pedig bükkel és jegenyefenyővel elegyült állabokban jön elő. Fogaras vármegyében az összes erdőterületnek közel 6%-át foglalja el. A hótörésektől mind a három tölgyfaj egyaránt szenvedett, de

a sarjerdőkben kevesebb kár történt, mint a szálerdőkben. A hatalmas, terebélyes tölgyek koronáit a hónyomás összevissza kuszálta. 25—30 *cm.*-es ágak is letöredeztek s a két vagy több águ törzsek széthasadva, földre hullottak. Sok helyen pedig inkább derékban tört ketté a tölgy hatalmas törzse, de meg nem hajolt. Átlagban 10%-a rongálódott meg a tölgyeknek.

6. Juhar. Két faja fordul elő Fogaras vármegyében és pedig a korai juhar (*Acer platanoides* L.) és a mezei juhar (*Acer campestre* L.) Állabokat itt nem alkot egyik sem, hanem mindkettő csak szórványosan elegyül a többi lombfa és jegenye fenyő erdők közé a 800—1200 méter tengerszint feletti magassági övekben. Völgyekben s a hegységi erdők alsó szegélyzetén egyenkint vagy kisebb csoportokban elég szép példányok találhatók, de a szabad állás miatt a törzsek 1—2 méter magasságnyira már rendesen több águak lesznek. Az őszi hónyomás alatt többnyire az ilyen elvillásodott törzsek gyengébbike vált el az erősebbektől, de mellékágak is töredeztek. Az élőfák 8%-a tört le a hónyomás alatt.

7. Szil. A mezei szil (*Ulmus campestris* L.) és

8. Köris. Magas köris (*Fraxinus excelsior* L.) Ugy a szil, mint a köris csak szórványosan fordul elő a völgyfenekekben és imitt-amott a tölgyesek és bükkösök alján, de tizedrészekben kifejezhető elegyarányt egyik sem képez. A havazások ezekben a fanemekben is annyi kárt okoztak, mint a juharokban, azzal a különbséggel, hogy ezeknél a törzsek épen maradtak, de az ágakból az összes fatömeg 8%-ának megfelelő rész letöredezett.

9. Nyár. Itt előjövő 2 faja u. m. a fehér nyár (*Populus alba* L.) és a rezgő nyár (*Populus tremula* L.) a bükkösökbe gyomfaképen beszórva több helyen előfordul.

A hónyomást elég jól kibirták, mert alig 7%-uk tört le, a mi abban leli magyarázatát, hogy a sürü bükkösök a nyárfák lehajló galyait fentartották.

10. Gyertyán. A közönséges gyertyán (*Carpinus betulus* L.) A „Persányi hegységben“ s a „Fogarasi havasok“ északkeleti részén mindenütt hü kisérője a bükknek s e közé átlagban 0·1—0·2 részben elegyül, de a „Királykö“ felé mindinkább hátra marad és a „Bucsecs“ környékén már alig található szórványosan néhány példány. A hónyomásoknak jól ellenállott. Alig 3%-a tört le az ágazatnak.

11. Bükk. (*Fagus silvatica* L.) Nemcsak a törcsvári erdőgondnokságban, hanem egész Fogaras vármegye erdőségeiben a bükk fordul elö a legnagyobb mennyiségben s az összes erdöterületnek 70%-át foglalja el. Többnyire elegyetlen, tiszta állabokat alkot, de az alsóbb részeken más lombos fanemek elegyülnek közébe, mig a magasabb hegyoldalakon a jegenye fenyövel és lucz fenyövel alkot elegyes állabokat. 600 métertöl 1400 méter tengerszint feletti magasságig mindenütt található. A hónyomásnak jól ellenállott, pedig mivel a levélzete még nem hullott voli le, a hó azokon erösen meggyülemlett. A bükkösökben okozott összes kárt, a mi inkább egyes galyak letöredezésében nyilvánult, azok összes fatömegének 2%-ára becsülöm.

12. Jegenye fenyö (*Abies pectinata* DC.) Fogaras vármegye északi részén, a sikságon és az alacsonyabb hegyeken hiányzik, de a vármegye déli és keleti részén, a magas hegységekben 700 métertöl 1450 méter magasságig bükkel és lucz fenyövel elegyülve mindenütt elöjön s az összes erdöterületnek körülbelül 4%-át teszi ki. A Holbákkal határos brassóvármegyei Volkány községi erdökben 700—850

méter magasságban mintegy 1500 holdon kocsánytalan tölgygyel egy harmadrészben elegyülve igen szép növésü erdőt alkot, a mit, mint ritkábban előforduló nagyobb kiterjedesü állabalakot, felemlitésre méltónak tartok. A korai havazások a jegenye fenyveseket sem hagyták épen, jóllehet ezekben már sok kárt nem igen okoztak. Főképen a magánosan álló, ellapult tetejü egyedek ágai törtek le a hónyomás alatt, a jó záródásu egyenletes állabokban azonban már sokkal kevesebb zuzódást okozott a fergeteg. Mindazonáltal az összes ágazatnak körülbelül 2%-a a jegenye fenyőknél is letöredezett.

13. Luczfenyő (*Abies excelsa* D C.) Fogaras vármegyében az összes erdőterületnek körülbelül 20%-át foglalja el, tehát a bükk után ez van leginkább elterjedve. Az Olt völgyén hiányzik ugyan, de a vármegye déli részét környező hegylánczolatnak a derekától felfelé a fatenyészet felső határáig ez képezi az egyedül uralkodó fanemet. Előfordul 750 métertől felfelé egészen 1800 *m* magasságig, söt egyes cserjeszerüvé törpült példányok a fogarasi havasokon és a Bucsecs oldalán 1800 méteren felül is találhatók majdnem 2000 méterig. Az alsóbb részeken bükkel és nyirrel elegyül, fentebb a jegenye fenyővel alkot elegyes állabokat, de 1450 méteren tul tizedrészekben kifejezhető mértékben egyetlen fanem sem elegyül közéje. A hónyomás mint olyan, nem sokat ártott a mult őszön a lucz fenyveseknek, alig-alig tört le egy-egy ág vagy a legeltetések folytán oldalhajtásból vezérhajtássá alakult csucs, de a köves, sekély talajokon álló példányok közül a hónyomás és a szélvihar együttes hatása alatt nem egy törzs csavarodott ki tövestül együtt. Mindazonáltal bátran merem állitani, hogy az idáig elősorolt összes fanemek közül az őszi hónyomásnak a lucz fenyő állott a legerősebben ellent.

Az okozott romlás az összes fatömegnek alig 1%-át teszi ki.

14. Vörösfenyő. (*Larix europaea* D C.) Fogaras vármegyében csak Törcsváron fordul elő néhány megtelepitett példányban, de a hónyomás iránti ellenállása ezekből is igen jól megitélhető volt, mert daczára, hogy a tülevelek az őszi havazáskor még épen állottak a fákon s a ráhullott hó felhalmozódott az ágakon, mégis egyetlen egy kis galy sem tört le róluk s mikor a mellettük levő erdei fenyő-egyedek derékban kettétörtek a hó nyomása alatt, akkor a vörös fenyők hajlékony szivós ágai majdnem a törzshez simultak s igy a hó lesuvadván azokról, ismét rendes helyzetükbe pattantak vissza. Az 1—14. alatt elősorolt fanemek közül tehát a vörösfenyő az egyedüli, a melyben az őszi hóviharok semminemü kárt nem okoztak.

15. Törpe fenyő, (henye fenyő, futó fenyő, vagy folyó fenyő; *Pinus Pumilio* vagy *Pinus Mughus* Scop.) Ebben sem okozott a hónyomás semmi kárt, de mivel általános elterjedéséhez képest kerületemben, mondhatni, igen gyakori, emlitetlenül nem hagyhatom. A magas hegységeken a fatenyészetnek a futó fenyő az utolsó képviselője. A Bucsecs, Királykő és Fogarasi havasok erdőségeinek felső részén, hol a lucz fenyő már-már cserjeszerüvé törpül, hol a 80—100 éves lucz fenyők csaknem boróka fenyő nagyságuak, a henye fenyő veszi át az uralmat s csoportokban vagy egyenkint egészen 2200 méterig felmegy s a hol csoportosan fordul elő, a földön elnyulva annyira egymás közé kusznak az ágai, hogy átjárhatlan sürüséget alkotnak. Egészen őserdőszerü csoportokat képez például a Bucsecs nyugati felén, hol 20—25 *cm* vastagságu 15—20 méternyire elfolyó ép egyedek találhatók. A fiatalabb ágakat egészen köralakura össze lehet

hajtani a nélkül, hogy azok eltörnének. Hogyan is ártana tehát ezeknek a hónyomás? Hiszen a hótömeg sulya alatt akármeddig lehajolhat az ág s mikor már a visszagörbülés felé közeledik az ágazat, a hónak le kell hullani róla, ha pedig jéggé fagyott rajta, akkor ennek a hajlékony fának ellenállási képessége még növekedik.

A törpefenyőt e vidéken kiséri, söt tul is haladja a havasi rózsa (*Rhododendron*). Rendkivüli sürüségeket alkot s a törpefenyövel és az elöjövö vörös afonyával elegyesen védi az alatta elterülö lucz fenyveseket. A fatenyészet ezen elöharczosait e vidéken fásnövény meg nem haladja, hanem csak a turisták vágyát annyira felkeltö gyopár és más fünemü meg zuzmószerü havasi növény fejezi be a növény tenyészet felsö határát.

Elöfordul még Fogaras vármegyében kisebb mennyiségben a vörös berkenye (*Sorbus aucuparia L.*), nagy és kis levelü hárs (*Tilia grandifolia*, és *parvifolia Ehrh.*), az eper (*Morus*) és a pompás dió (*Juglans regia L.*). Ezekben az öszi havazás szintén sok kárt tett, de mivel ezek a fanemek csak nagyon kis mértékben, inkább utak mellett vagy kertekben találhatók, helyes összehasonlitó megfigyelésre elég anyagot nem szolgáltattak.

A gyümölcsfák közöl a szilva, alma, körte, cseresznye, meggyfák stb. egyaránt sokat szenvedtek, ugy, hogy e tekintetben az éger, füz, nyir és erdei fenyövel állithatók egy sorba.

A „Királykö“ oldalán Zernesten, a Crepatura közelében nehány tiszafa (*Taxus baccata L.*) terem. Ezeknek a hóvihar semmit sem ártott.

A cserjék közül igen megrongálódott a mogyoró (*Coryllus avellana L.*); a többi cserje, nevezetesen a som,

galagonya, kökény, bangita, boróka stb. kevesebbet szenvedett.

Ennek a rendkivüli nagymérvü hótörésnek oka több körülményben leli magyarázatát. Nevezetesen elősegitette az, hogy a lombfák levélkoronája még épen állott s a hó nagyobb felületre rakodva le, nagyobb sulylyal nehezedett az ágakra. Azonban ez a megfejtés csakis a lombfákra és a vörös fenyőre vonatkozhatik, de az örökzöld fenyőkben okozott károkat ebből a tényből nem lehet kimagyarázni, mivel ezeknek mindig leveles koronáira télen át sokszor még nagyobb hótömeg hull le anélkül, hogy a fákat ennyire megrongálná. Az ok tehát másban keresendő.

Mikor az ólmos eső havazásba ment át, a „Nemere szele“ oly hidegen fujt volt, hogy a fák levélzetén és ágazatán vékony jégréteg képződött, mely a levélzetet egymással összefagyasztotta s ezen alapot a főkép eleinte nagy pelyhekben aláhulló hó részben elolvadva és ismét megfagyva folytonosan növelte, mig végre az igy összeragadt levélzet oly nagy alapfelületet képezett, hogy azon a ráhulló hópelyhek legnagyobb része megmaradott s a fák irányába eső hópelyhek közül csak kevés hullhatott alá a földre. A fáknak csak a törzseik látszottak ki tőnél a hó alól, a koronájukat a hó egészen belepte s ez által olyan kinézést nyertek, mintha hóból készitett boglyák lettek volna a törzsekre állitva. Természetesen, hogy ezt nem minden fa birta ki, hanem sok letört alatta. Tehát igaz ugyan, hogy a fennálló lombozat is elősegitette a hótöréseket, de az egymagában az itt leirt folyamat nélkül még sem okozott volna oly nagy veszedelmet.

Hogyha az egyes fanemek szilárdsági és rugalmassági tulajdonságaitól ezuttal eltekintve, a felsorolt fanemek különböző ellenállási képességeinek okait kutatjuk, fel-

tünik, hogy a vörös fenyő kivételével, a fénykereső vagy laza ágazatu fanemek általában sokkal többet szenvedtek, mint az árnytürő, tömött ágazatuak, és viszont. Igy pl. a bükk inkább ellenállott a hónyomásnak, mint a tölgy, vagy a sudarlós lucz fenyő, mint a terebélyesebb erdei fenyő. Lombfát lombfával és tülevelüt tülevelüvel összehasonlitva ugyanis ismeretes, hogy az árnytürő fanemek ágazatai a törzsekkel általában véve hegyesebb szöget alkotnak, mint a fénykereső fanemek galyai. Mig tehát emezeken a hó jól odatapadott, addig az árnytürő fanemek galyairól a hónak egy része lecsuszamlott s igy kevesebb teher nehezedett az egyes ágakra. De különben is a sürübb ágazatu fanemeknél a rájuk nehezedő teher inkább megoszlott az ágakon s egyik galy is védte a másikat, ellenben a terebélyes fák vizszintes fekvéshez közeledő, ritkán álló ágaira a hótömeg nagyobb sulylyal nehezedvén, a nyomás ezek feszültségi erejét legyőzte. Egy és ugyanazon fanemnél ez a tünemény még szembeötlőbb volt. Kimondható tehát:

a) hogy minél inkább megközeliti valamely fa ágazata egy- és ugyanazon fanemre vonatkoztatva a vizszintes állást, annál jobban ki van téve az a hótörések veszélyeinek és viszont;

b) a fent felsorolt fák közül a vörös fenyő kivételével a fénykereső fanemek a hótörésekkel szemben érzékenyebbek, mint az árnytürök. Ebből kifolyólag;

c) a szabad állásu vagy gyér zárlatban álló fákat egy és ugyanazon fanemnél a hótörések jobban megrongálják, mint a jól záródott állabok egyedeit.

A felsorolt adatokból még több következtetést lehetne ugyan levonni, de ez alkalommal még csak egyet említek fel.

Ujabb időben az erdészek közül sokan tulságos előszeretettel viseltetnek az erdei fenyő iránt s különösen kopár területek, tisztások s régi irtott területek beerdősitésére s általában hol mesterséges uj erdőtelepitésről van szó, ajánlják nyakra-főre ott is, hol a lucz fenyő, jegenye fenyő vagy vörös fenyő jobban megterem, vagy a hol a nemesebb és értékesebb lombfák is egészen jól megfelelnének a viszonyoknak. Kétséget nem szenved, hogy az itt elősorolt három tülevelü fanem müszaki czélokra való alkalmazhatósága tekintetében megfelelőbb és értékesebb anyagot ad, mint az erdei fenyő, másfelől pedig amazok legalább ezen a vidéken biztosabban és könnyebben is megtelepithetők, mint az erdei fenyő, mivel ennek a fiatal magcsemetéi késői és korai fagyok iránt s a szárazsággal szemben is érzékenyebbek. Bebizonyult az is, hogy ezen a vidéken a hónyomás az erdei fenyvesek nagy részét megrongálhatja, tehát nemcsak a fiatalosok, de a felnőtt állabok is sokkal több veszedelemnek vannak kitéve, mig vágható korukat elérik, mint a lucz, jegenye vagy a vörös fenyő állabok. Maga helyén az Alföldön vagy szelidebb éghajlatu dombos vidéken, hol a hüvösebb éghajlathoz szokott fenyőfajok meg nem teremnek, megfelel az erdei fenyő is, de itt nem. Indokolatlan volna tehát, hogy ha oda, a hol a lucz, jegenye vagy vörös fenyő megterem, ezek mellőzésével inkább erdei fenyőt akarnánk megtelepiteni.

A délkeleti Kárpátokban, de különösen Fogaras vármegye hegységeiben, hol a lucz, jegenye és vörös fenyő igazi termőhelyükön vannak, jól meg kell fon-

tolni ezt a dolgot, mivel a kisérletezés idövel megboszulná magát.

Most, midön az országos erdészeti egyesület a kopár területek beerdösitése kérdésének ujabb lendületet adni készül, helyénvalónak tartottam ezt a körülményt megfigyeléseim közlésének befejezéseül felemliteni.

Egy új átiskolázó készülék.

Irta: *Kolossy Imre* m. kir. erdőgyakornok.

Az alábbiakban egy uj átiskolázó készüléket szándékozom leirni, a mely az e téren szerkesztett készülékek között mindenesetre figyelemre méltó helyet foglal el.

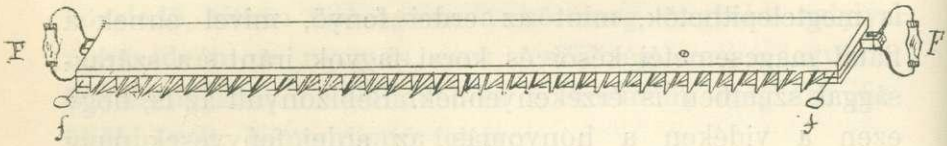

1. ábra.

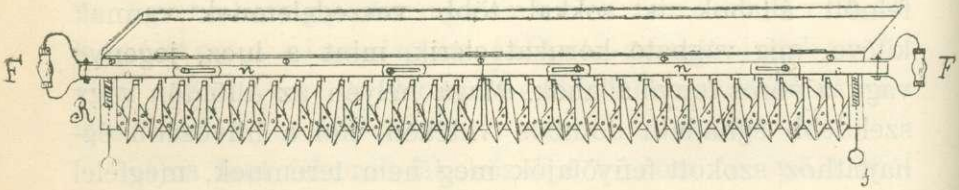

2. ábra.

A készülék, a melyet Dobry József m. kir. erdőőr szerkesztett, mint az az 1. és 2. ábrából kivehető, az átiskolázó léczek közé tartozik. Áll két drb. 1 *m* hosszu, 10 *cm* széles 1 *cm* vastag, egymásra kapcsolható körisfa léczből, a melyek közé 32 drb. szilárd helyzetü és 32 drb. mózgó juharfa fog van elhelyezve. E fogakat a 3. ábra

$^2/_3$ természetes nagyságban ábrázolja. Az „*s*“ szilárd helyzetü fogak két-két csavarral vannak az alsó léczhez erősitve, az „*m*“ mozgó fogak pedig csak egygyel, s ennél fogva utóbbiak emelőszerü mozgást végezhetnek, és az „*r*“ rugók által az álló fogakhoz szorithatók.

A készüléket mindhárom ábra zárt állásban tünteti első, a mikor is a mozgó és álló fogak a rugók által egymáshoz vannak szoritva.

Hogy a készüléket felnyithassuk, az „*F*“ fogantyuval

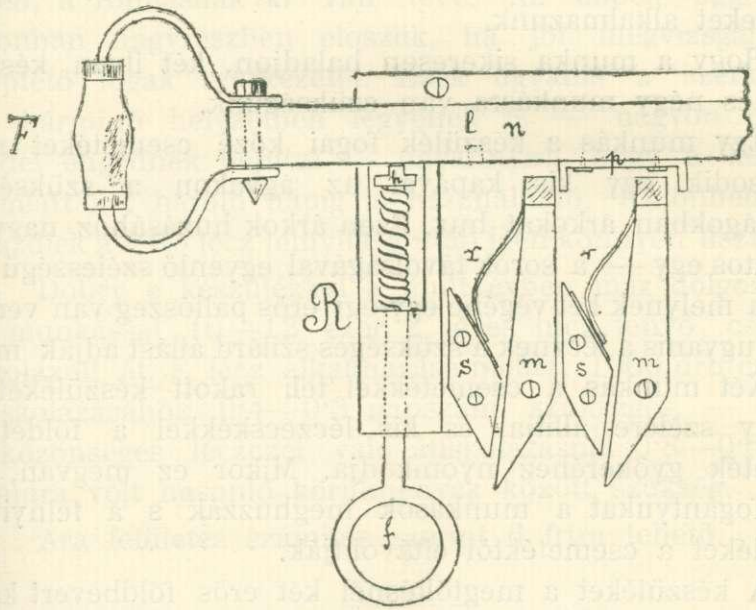

3. ábra.

ellátott „*n*“ nyitó rudacskákat meghuzzuk. Ez által a nyitó rudacskán levő „*l*“ mélyedés (lásd a 3. ábrát) a csavarrugóval ellátott „*R*“ záró reteszhez jut, s ennek „*h*“ feje a rugó által benyomatik az „*l*“ mélyedésbe, s a felnyitó rudat ezen állásában rögziti.

A felnyitó rudacskán, mint az a 3. ábrából kivehető

„*p*“ vaslemezek vannak megerősitve, s igy az „*F*“ fogantyu kihuzása alkalmával ezek a mozgó fogakat az állóktól eltávolitják.

Ezen feszitett, vagy nyitott állapotból a készülék zárt állásba ugy hozható, ha az „*R*“ reteszeknek „*f*“ fogantyuját kifelé huzzuk. Ez által a „*h*“ reteszfők kijönnek az „*l*“ mélyedésekből s a mozgó fogakat rugóik ismét a szilárd állásu fogakhoz szoritják.

A fogak érintkező oldalán, hogy a csemeték meg ne sérüljenek, lágyra kidolgozott bőrdarabkákat, avagy kautsuk lemezeket alkalmazunk.

Hogy a munka sikeresen haladjon, két ilyen készülékre és négy munkásra van szükségünk.

Egy munkás a készülék fogai közé csemetéket rak, a második egy kis kapával az ágyakon a szükséges távolságokban árkokat huz. Ezen árkok huzásához nagyon ajánlatos egy — a sorok távolságával egyenlő szélességü — lécz, a melynek két végébe egy-egy erős pallószeg van verve. Ezek ugyanis a lécznek a szükséges szilárd állást adják meg.

Két munkás a csemetékkel teli rakott készüléket a horony szélére állitja, és kis léczecskékkel a földet a csemeték gyökeréhez nyomkodja. Mikor ez megvan, az „*F*“ fogantyukat a munkások meghuzzák s a felnyitott készüléket a csemeléktől eltávolitják.

A készüléket a megtöltésnél két erős földbevert karó kivágott hornyaiba aként lehet elhelyezni, mint a fürészt élesitésnél szokták.

Megjegyzem, hogy a készüléknek csemetékkel való megtöltése annak mindig zárt helyzeténél történik. A mozgó fogak abból a czélból, hogy egyenként felnyithatók legyenek a csemete berakás alkalmakor, hosszabbra vannak készitve 1 *cm*-rel.

A leirt készüléknek legfőbb előnye az, hogy a csemeték beföldelését nagyon szabályosan lehet vele végezni, — holott a közönséges léczeknél, mint tudjuk, különösen a gyenge lucz fenyő csemetéknél a belföldelés sokszor tulságosan nagy, ellenben nagyobb csemetéknél a kivántnál többnyire kisebb.

Egy másik előnye az, hogy a berakott csemeték — bárminő állásban tartsuk is — nem szóródnak ki belöle.

Hátránya az, hogy szerkezete szövevényes, s mint ilyen, a romlásnak ki van téve. Az ebbeli aggodalom azonban nagyrészben eloszlik, ha jól megvizsgáljuk a csiptető fogak szerkezetét. Ezek ugyanis a szerkezetbe — bárminő helyzetben legyenek is — nagyon csekély földet engednek bejutni — ugyannyira, hogy a készülék e miatt két három napig is használható. Különben is a készülék a felső lécz felnyitása után igen könnyen tisztitható.

Dobry e készülékkel a mult évben már dolgozott és 4 munkással 10—12 ezer 2 éves lucz fenyő csemetét iskolázott át. E lécz alkalmazása mellett 1000 drb csemete átiskolázásához 0·4—0·3 napszám szükséges, — holott a közönséges léczczel való átiskolázásnál 0·8—0·6 napszámra volt hasonló körülmények között szükség.

Ára felületes számitás szerint 6 frtra tehető.

A badeni megygy tenyésztéséről.

— Irta: Ratkovszky Károly, m. kir. főerdész. —

Sopronvármegye nyugati részén Nagy-Marton, Pecsenyéd, Borbolya, Zemenye, Petőfalva és Stodra községekben, a pipaszárak és botok gyártására használt u. n. badeni

megygy *(Prunus mahaleb)* nagyban tenyésztetik s ujabban már eredménynyel versenyezhetnek a termelők az alsóausztriai Badennel és vidékével.

Számos külföldi czég itt fedezi szükségletét, söt bécsi kereskedők is, daczára a nagyobb távolságnak és szállitási költségnek, itt vásárolnak, a mi mindenesetre az anyag jósága mellett bizonyit.

Az emlitett községek lakosságának egyik főjövedelmi forrását épen a megygyfa tenyésztése képezi s arra való tekintettel, hogy eunek meghonositása más vidéken nagy haszonnal jár, nem vélek egészen felesleges munkát teljesiteni, ha itt szerzett tapasztalataimat az igen tisztelt szaktársak és érdeklődők elé terjesztem.

A badeni megygy leginkább a szelid lejtű dombos vidéket s a meszes talajt kedveli, de jól tenyészik a sikságon is, a mire példa Babot-Ordód rábaközi község, hol egy-két kisbirtokos szintén jó eredménynyel tenyészti.

Általában véve pedig a szőlőnek megfelelő talajt és fekvést szereti a megygy is leginkább; a nagy-martoni járásban többnyire a szőlők közt elszórtan vannak a megygyfa-ültetvények. A *phylloxera vastatrix* által kipusztitott szőlők területének helyes értékesitése szempontjából mindenesetre érdemes a badeni megygyre is gondolni s kötelességet vélek teljesiteni, midőn itt még különösen kiemelem azt, hogy a szőlőmiveléshez értő lakosság legkönnyebben sajátithatja el és illetve szokhatja meg a badeni megygy kezelését.

A tenyésztésnél a következők tartandók szem előtt:

Első sorban csemetéket kell nevelnünk s e czélból az őszszel gyüjtött s jól megtisztitott magvak 3—5 *cm* távolságban vettetnek el sorokban, melyek távolsága szintén legalább ekkora legyen; a mag vetése az érés utáni

tavaszon történik. A csemeték a veténykertben csak egy évig maradnak s a vetést követő tavaszon már rendeltetési helyükre ültetendő át. Csemetéket különben czélszerü vásárolni s e vidéken, valamint Badenben is 1000 drb 3 frtért kapható.

A terület, melyen a megygyet tenyészteni akarjuk, az egy éves csemeték kiültetése előtt, ha nem pihent földről van szó, jól megtrágyázandó s 60—80 *cm.* mélységig megforgatandó. Most az egy éves csemeték 2·5 láb csemetetáv- és 3·5 láb sortáv mellett kiültettetnek; a nötér tehát 8·75 □′ vagyis egy kat. holdra szükséges 6585 darab csemete.

Az ültetés első évében csak a gyomoktól kell tisztán tartani a területet, s őszszel a töre metszést kell foganatositani az összes most már két éves csemetéken. Az igy származó tuskók a következő (3-dik) évben sarjakat hajtanak s ezek képezik az ültetvény felhasználandó anyagát, a mit azonban összesen három éven át kell gondozásban részesiteni. E sarjak ápolása igen sok munkát s ügyességel igényel, de némi gyakorlat után ez könnyen elsajátitható s tekintettel a nagy jövedelmezőségre, a ráfordított munkát nem lesz oka megbánni a tulajdonosnak.

A két éves tuskón rendesen 3—5, átlag 4 sarjhajtás tartatik fenn; az egy éves sarjak őszszel 1·6—2·0 m. hosszban fent levágatnak s alsó leveleiktől, rügyeiktől és mindennemü kidudorodástól megtakarittatnak. Őszszel rendesen csak a sarj alsó fele tétetik igy simává; a sarj felső részén levő rügyek, kivéve a legfelső 4—5-öt, a sarj életének 2-odik tavaszán simittatnak illetve nyesetnek le. A rügyek és hajtások lesimitása igen éles, könnyü késsel történik és pedig felülről lefelé metszve, hogy a héj megsértése, vagy mélyebb bevágás egyáltalában könnyebben

legyen elkerülhető. A sarjakon meghagyott felső rügyekből minden sarjon külön kis korona fejlődik, de ezenkivül keletkeznek még apró oldalhajtások is a sarj törzsén; ez utóbbiak kézzel lecsipendők s itt különösen gondosan kell eljárni, hogy tiszta árút kaphassunk. Ezen oldalhajtások május hó elejétől julius hó végeig szoktak keletkezni s igy ezen idő alatt minden nyolcz napban gondosan megvizsgálandó az ültetvény s minden egyes hajtás lecsipendő.

A sarjak már az első év végén két-két tőke közé szúrt karóra köttetnek és pedig legczélszerübben szalmával; a második év őszén a sarjak koronája lenyesetik s minden ágcsonkon csak egy rügy hagyatik meg.

A harmadik év őszén — a sarjak korát tartva szem előtt — a hajtások a tuskókról lefürészeltetnek, úgy, hogy a megmaradó csonk lehetőleg kicsiny legyen; ugyanekkor a koronák is ujból lenyesetnek s az árú nyalábokra csomagoltatván, eladásra kerül. A sarjak két és három éves korában a terület úgy, mint az első évben, csak gondosan gyomlálandó s e közben sekélyen megkapálandó.

Az itt leirt müveletek mind feltétlenül szükségesek s czéljuk az, hogy teljesen sima s lehetőleg hengeres növésü hajtások termeltessenek. Mindkét czél tényleg el is érhető s csak e tekintetben kifogástalan árú hozható piaczra.

A sarjak, mint már emlitettem, három éves korukban használtatnak fel s azokat előbb levágni vagy tovább fentartani nem szabad, mert a két éves sarj még éretlen, kérge könnyen lehámlik s igy feldolgozásra nem alkalmas; a három évesnél idősebb hajtás pedig elveszti rugalmasságát, szürke szint kap s igy szintén nem használható. A tuskók elélnek rendesen 25—30 évig s kitünően sarjadzanak; az ennél vénebbek már uj egyedekkel pót-

landók, a mi azonban ne ültetés utján történjék, mert a fiatal csemete könnyen elnyomatik, hanem legegyszerübben úgy, hogy egy szomszédos erösebb sarjat a földbe bujtatunk, mely már a második évben önállóvá lesz s anyatörzsétől elmetszhető.

A véghasználat után öszszel az egész terület ujonnan jól megtrágyázandó s felásandó; ezután ismét három éven át a fent leirt munkálat következik. Ha magot is akarnánk tenyészteni, akkor czélszerü e czélra egy kis területet kihasitani s itt a sarjak nyesését teljesen mellözni, hogy bövebb termést kaphassunk. A két éves sarj már terem csiraképes magot; a gyümölcs érése alkalmával a madarak tesznek benne kárt, miért azok ellen megvédendő. Általában pedig az ültetvényben sok kárt tehetnek a nyulak, egerek és pajodok, melyek pusztitásáról gondoskodnunk kell. Az egy éves sarjakat érzékenyen kárositják a levéltetvek is; ezek ellen legjobban úgy védekezünk, hogy dohányt forrázva le, annak lehütött levével befecskendezzük az ellepett hajtásokat. Tervben van ez irányban a kisérletezés rézgálicz-oldattal is, de még megbizható adatok nem állanak rendelkezésre.

Hátra van még, hogy az ültetvények telepitési és ápolási költségeit, valamint jövedelmezőségét is kimutassam.

1. E vidéken egy kat. hold jó minőségü szántónak vagy szőlőnek alkalmas föld eladási értéke átlag 400 frt, ennek 5-ös kamatja 4 éven át	80 frt	— kr.
2. Földadó 4 éven át	64 „	— „
3. Egyéb költségek: pótadó, őrzés stb,	32 „	— „
4. 25 szekér trágya 3 frt 50 krjával	87 „	50 „
5. Földforgatás □ ölenkint 7 kr. .	112 „	— „

6. 7000 drb csemete . . . . . 21 frt — kr.

7. 7000 drb csemete elültetése 11 napszám 1 frtjával . . . . . 11 „ — „

8. Gyomlálás az ültetés első évében a talaj sekély meglazitásával 20 napszám 50 krjával . . . . . 10 „ — „

9. A csemeték töre metszése őszszel 7 napszám 1 frtjával . . . . . 7 „ — „

10. Gyomlálás és kapálás az 1., 2. és 3. évben (a sarjak közt) évente 20 nap 50 krjával, 60 nap . . . . . 30 „ — „

11. Levelek és rügyek lesimitása a hajtások 1 éves korában, őszszel és tavaszszal, 35 napszám 1 frtjával . . . . . 35 „ — „

12. Hajtások lecsipése (május, julius) a sarjaknak első évében 120 napszám 50 krjával . . . . . 60 „ — „

13. Felső ágrészek lenyesése az első évben 10 napszám 1 frtjával . . . . . 10 „ — „

14. A korona nyesése a sarjak 2 éves korában, 15 napszám 1 frtjával . . . . 15 „ — „

15. A kifejlett sarjak lenyesése és elkészitése a 3. év őszén, 20 napszám 1 frtjával . . . . . 20 „ — „

Összes kiadás a telepités 4 első évében tehát . . . . . 594 frt 50 kr.

A következő időszak már csak 3 évre terjed s a fent kimutatott kiadásokból nehány elesik; igy

1. tételnél elmarad . . . 20 frt
2. „ „ . . . . 16 „
3. „ „ . . . 8 „

5. tétel elmarad egészen	. . 112	frt
6. „ „ „	. . 21	„
7. „ „ „	. . 11	„
8. „ „ „	. . 10	„
9. „ „ „	. . 7	„
Összesen	. . 205	frt

vagyis a következő három év kiadása már csak 389·5 frt, a mi továbbra is, az uj telepités szükségességének beálltáig, ugyanaz marad.

Ezzel szemben a jövedelem az első négy évben és a következő 3—3 éves fordákban egyaránt következő lesz:

Minden tuskón terem átlag 3—5 drb = 4 drb, 14 *mm* középátmérőjü 1·6—2·0 *m* hosszú sarjhajtás; ennek értéke darabonkint 11—14 kr., átlag 12·5 kr.; 6585 tuskón lesz 6585 × 4 = 26340 drb hajtás 12·5 krjával = 3292·5 frt. Ha ebből még 10%-ot — a mi igen magas szám — apadék fejében levonunk, marad kereken nyers haszon 2963·3 frt, vagyis az első 4 éves időszakban 2963·3—594·5 = 2368·8 : 4 = 592·2 frt, a következő 3—3 éves időszakokban pedig 2963·3 — 389·5 = 2573·8 : 3 = 857·9 frt tiszta jövedelem k.-holdankint.

Olyan vidéken, hol a napszám, föld és trágya olcsóbb, mint a sürü népességü Sopronvármegyében, az előállitási költségek mindenesetre jelentékenyen apadni fognak, de viszont valószinüleg az eladásra kerülő árú értéke is kisebb lenne, ha a vidék a világforgalom főhelyeitől távol van. Mig azonban túltermelés nincs, mindenesetre állitható, hogy a badeni megygyfa tenyésztése rendkivüli nagy hasznot hoz.

Olyan helyeken, hol sok a vad, kerités is szükséges, a mi emeli ugyan a termelési költségeket, de viszont biztositja is a sikert.

A kereskedelemben 14 *mm.* középátmérőn aluli s 1·5 *m.*-nél rövidebb sarjak nem szerepelhetnek, de a badeni megygy a leirt gondozás mellett okvetlenül eléri e kivánt legkisebb méreteket. A véghasználat rendesen szüret ideje körül foganatosittatik s az egyes sarjak végén levő ágak lehetőleg úgy nyesetnek le, hogy a csonkok fent megmaradván, egyes szebb példányokból különböző faragványok is készithetők. A különleges alakok jobban is fizettetnek s a termelő e téren is nagy anyagi haszon reményében müködhetik. A kész árú szárító kamrákba jön, hol azután olajjal páczolják, fényezik, s párolás után a kellő alakba hozzák. A nagy közönség már jó drágán fizeti meg a megygyfából előállitott czikkeket, melyeknek kelendősége, különösen a pipaszáraké, mindig igen nagy.

A Beszterczebánya szab. kir. bányaváros tulajdonát képező erdőbirtok gazdasági viszonyainak ismertetése.

Irta: Herdina László városi főerdész.

(Vége.)

Kezelés.

A városi erdőség kezelését a legrégibb időktől fogva egész 1884. évig egy erdőtiszt vezette, a városi tüzifaraktárban és anyagraktárban egy-egy raktárőr és a külső szolgálatnál 4 erdőőr volt alkalmazva.

De mivel az erdőtörvény 17. §-ából kifolyólag a városnak az erdőkezelést a szak és rendszer követelményeinek megfelelően szabályozni kellett és mivel továbbá a szétszórt és hosszura nyujtott városi erdőbirtok kezelése, tekintettel arra, hogy az összes erdőből nyerhető termények fogyasztója maga a város és annak

lakossága, s hogy azok ennélfogva a fogyasztás eme igényeihez képest előállittatnak, az előállitás különféle nemei házilag kezeltetnek és az erdőtiszt által vezettetnek, miként az tapasztaltatott, egy ember által kellőleg nem volt ellátható és pedig annál kevésbé, hogy az akkor küszöbön álló erdőrendezési munkálatoknál és azok befejezése után a rendszeres üzemterv szerénti gazdálkodásnál még több az erdőtiszt által teljesitendő munkálat kilátásba helyeztetett; ennélfogva a városi tanács javaslatához képest 1884. év május hó 8.-án tartott közgyülés határozata alapján, mely határozat Zólyomvármegye törvényhatósági bizottságának 1884. év szeptember 10.-én tartott rendkivüli közgyülésnek 200. számu végzésével jóvá is lett hagyva, egy erdőtiszt szaporitásával városi erdőhivatal állittatott fel.

Ezen, egy erdőtiszt szaporitásával szervezett városi erdőhivatal rendszeresitésével egybekapcsolt kiadási többlet a belterjesebb erdőgazdaság által bőven van kárpótolva, a mennyiben az elszórt városi erdőterületek a két erdőtiszt által könnyebben bejárhatók, a kezelési munkálatok könnyebben és szakszerüen vezethetők és ebből kifolyólag az erdőségben elszórva található fő- és mellékhasználatok értékesitése minden erdei termény használhatóságának és értékesithetésének tekintetbe vételével kellő ellenőrzés mellett történhetik.

A városi erdőhivatal ezen ujabbi szervezkedés szerént áll a főnökből városi főerdész czimmel, ki egyszersmind a városi erdők és kezelési helyek alsó részének (Beszterczebánya, Récske, Olmányfalva, Óhegy, Pallós és Hermánd községekben a czenovoi völgyig) gondozója és egy erdészből városi erdész czimmel, a ki e tekintetben a főnök felügyelete alatt áll, mint a városi erdők és kezelési helyek felső részének (Kordéháza és Hermánd községekben a czenovai völgytől felfelé) gondozójából.

A főerdész müködése fölfelé a czélszerü intézkedések kezdeményezésében a közgyülés, a tanács és a gazdasági bizottság előtt, lefelé a város összes erdészeti személyzetnek alkalmazásában és ellenőrzésében áll és pedig az erdők felső részére nézve a neki alárendelt erdész utján, azok alsó részére nézve ellenben önállóan és közvetlenül.

Ezen kezelő erdőtiszti és altiszti személyzet évi illetményei a következők:

Tétel	Erdőtiszt vagy altiszt neve és állása	lakhelye	Illetményei: készpénz-fizetés frt	kr.	lakpénz vagy szabad lakás frt	kr.	utazási átalány frt	kr.	Kemény tüzifa ürm³	illetményrét k. hold	Jegyzet
	Erdőtisztek.										
1	Herdina László, főerdész	Beszterczebánya	900	—	225	—	300	—	50	6	
2	Brannich Kálmán, erdész	Alsó-Hermánd	600	—	szabad lakás		250	—	50	6	
	Altisztek.										
3	Szászik Ignácz, erdővéd	Zábava	300	—	szabad lakás		—	—	30	6	I. osztályu
4	Chmelko György, erdővéd	Olmányfalva	300	—	szabad lakás		—	—	30	6	I. „
5	Szikora István, erdővéd	Alsó-Hermánd	250	—	szabad lakás		—	—	30	6	III. „
6	Balázs Pál, erdővéd	Kordéháza	275	—	szabad lakás		—	—	30	6	II. „
7	Francz József, erdővéd	Felső-Hermánd	250	—	szabad lakás		—	—	30	6	III. „
8	Veljacsik József, erdővéd	Beszterczebánya	275	—	szabad lakás		—	—	30	6	II. „
9	Veljacsik András, raktári felvigyázó	Beszterczebánya	300	—	szabad lakás		—	—	—	—	
10	Melléki György, tüzifaraktári felvigyázó	Zábava	240	—	szabad lakás		—	—	30	—	

Az erdőhivatal szervezése után szükségesnek tartotta a város ezen hivatal vezetéséhez szükséges kezelési szabályrendeleteket is megalkotni és ezzel nem késve, már 1889. évben terjesztette be ebbeli tervezetét, mely a zólyomvármegyei törvényhatósági bizottságnak 1889. év május hó 8.-án tartott rendes tavaszi közgyüléséből kiadott 87. számu végzésével jóvá lett hagyva és 1889. év óta tényleg alkalmazásban is áll.

Ezen Beszterczebánya sz. kir. bányaváros szervezeti szabályrendeletében, a tizenkettedik czim és első fejezetben foglalt és a városi erdőhivatalra vonatkozó szabályrendeletek következők:

Beszterczebánya sz. kir. bányaváros szervezeti szabályrendelete.

A városi erdészeti személyzet szervezése.

Általános határozatok.

200. §.

A városi erdő kezelése, ide értve az összes szakmába vágó teendőket u. m. vadászat-halászatra való felügyelet, az erdőtermékek előállitása, szállitása és értékesitése, a városi erdészeti épületek és egyéb kezelési tárgyakra való felügyelet és azok jó karban tartása, az erdészeti szerek beszerzése és fenntartása az erdőkkel egybekötött szolgalmi jogok, valamint azokhoz tartozó tárgyaknak kezelése stb., a városi erdőhivatal hatásköréhez tartozik.

201 §.

Az erdőhivatal áll a városi főerdészből mint főnökből és a városi erdészből, továbbá 6 erdőőr és 2 raktárőr, mint kezelő személyzetből.

202. §.

A városi főerdész és erdész, miután mint erdőgondnokok nagyobb értékü városi vagyont kezelnek, nemkülönben a raktárőrök is kötelesek egy évi fizetésükkel egyenlő óvadékot készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban, vagy ugyanoly összegről

szóló és ingatlan birtokra bekebelezett pupilláris biztositékban a városi pénztárba, szolgálatba lépésök illetve a városi tanács felszólitásától számitott 8 nap alatt letenni.

203. §.

Az erdőhivatalnak a beszterczebányai és hermándi erdőgondnokság, az előbbi erdőgondnokságnak a beszterczebányai, hlbokai, beszterczebánya-zábavai és olmányfalvi, az utóbbi erdőgondnokságnak pedig a felső-hermándi, alsó-hermándi és kordéházai erdőőri kerületek vannak alárendelve.

Az erdőhivatalnak továbbá alá van rendelve a zábavai épület, tüzifa- és faszénraktár, valamint a beszterczebányai fürészanyag, zsindely és mészraktár egy-egy raktárőrrel.

A városi műfürész közvetlenül a hermándi erdőgondnokságnak van alárendelve.

204. §.

A városi erdőhivatal székhelye Beszterczebánya.

205. §.

Az erdőhivatal közvetlenül a tanácsnak és a polgármesternek alá van rendelve, utasitásait ezektől nyeri, jelentéseit ezekhez intézi. A szolgálati utasitás pontos betartásáért első sorban az illető erdészeti közegek felelősek.

206. §.

Az erdőhivatal rendeleteinek az alárendeltek pontosan engedelmeskedni tartoznak.

A mennyiben azonban a rendelet a szolgálati utasitás határozataival, vagy az erdőtörvénynyel ellenkeznék: jogában álland, s ha a város érdeke ugy kivánná, kötelessége leend az illető közegnek előterjesztést tenni, mely az erdőhivatalhoz irásban benyujtandó, s ez által eldöntés végett a tanácsnak azonnal, vagy legkésőbb 3 nap alatt előterjesztendő.

Felsőbb helyről vett meghagyást, mely nem az erdőhivatal utján adatott, az erdészeti személyzet szintén teljesiteni tartozik, köteles azonban ezt lehetőleg a teljesités előtt, minden esetre azonban azonnal a teljesités után az erdőhivatalnak bejelenteni.

207. §.

Az erdőhivatalnak az alárendeltekhez szóló utasitásai és közlései szóval és irásban történnek. Oly esetekben, a melyekben az üzlet rendje megkivánja, az utasitások és jelentések irásban eszközlendők.

Az erdőőrök részére szóló utasitások és ezek jelentései rendszerint szóbeliek, fontosabbés felelősséggel járó utasitások szolgálati könyveikbe iktatandók.

208. §.

Az erdőhivatal által adott utasitásokért a hivatal főnöke felelős, a mennyiben azonban valamely kedvezőtlen eredmény a meghagyásnak hiányos teljesitése folytán áll be, azért az illető közeg felelős.

209. §.

Az erdőhivatal az erdészeti személyzet által elkövetett minden hátrányos cselekedet vagy mulasztást a polgármesternek bejelenteni köteles, ellenkező esetben minden ebből eredő kárért a hivatal főnöke felelős.

Általában kötelessége az erdőhivatalnak az alárendelt személyzetről a polgármesternek időről időre hü jelentést tenni.

210. §.

Az erdőhivatal feladatához tartozik ugy a számára használat czéljából átengedett épületeket, valamint a felügyeletére bizott tárgyakat minden kártól megóvni és arról gondoskodni, hogy ez az alárendeltek részéről is történjék.

211. §.

Az erdőszemélyzetnek minden a leltárban teendő önhatalmu változtatás szigoruan tiltatik.

212. §.

Az erdőhivatalnak kötelessége továbbá arról gondoskodni, hogy minden az erdőkezeléshez tartozó épület és szer jó karban tartassék, s hogy ehhez képest a vonatkozó javitások eszközléséhez szükséges tervek és költségelőirányzatok ideje korán a tanácsnak előterjesztessenek.

Ily épitkezések feletti felügyeletet műszaki tekintetben az illető erdőgondnok teljesiti. Nagyobb mérvü épitkezéseket a tanács megbizása folytán az épitészeti közeg foganatosit.

213. §.

Használhatatlanná vagy pedig nélkülözhetővé vált anyagokat és szereket értékesiteni vagy pedig a leirási engedélyt a tanácstól kikérni az erdőhivatal hatásköréhez tartozik.

214. §.

A megüresedett erdészeti altiszti állomásokat az erdőhivatal meghallgatásával a polgármester tölti be. A társládából nyugbérezendő állandó erdőmunkásokat a városi erdőhivatal a polgármester előlegesen kikért jóváhagyása alapján fogadja fel, ezeknek elbocsátása azonban fegyelmi uton történhetik.

215. §.

A városi erdőhivatalnak kötelessége az állandó munkások állományáról könyvet vezetni.

Az erdőgondnokságok.

216. §.

A városi erdőgondnokok (főerdész és erdész) a reájok bizott erdőket az erdőhivatal ellenőrzése mellett önállóan kezelik.

217. §.

Az erdőgondnok a polgármester, vagy ennek helyettese által hivatalába bevezettetik, mely alkalomkor neki a kezelendő erdő, valamint minden gondnokságához tartozó tárgy számadás alapján és leltár mellett átadandó, s hogy mindez megtörtént, szabályszerü jegyzőkönyv veendő fel, melyhez az átvevő gondnok által aláirt leltár leszámolási s esetleg más okmányok is csatolandók és a városi tanácsnak beterjesztendő, másolata pedig az erdőgondnoknak kiadandó.

218. §.

Erdőkerületeikben önállóan végzik mindazon kezelési munkákat, melyeket a rendezett erdőháztartás okvetlenül megkiván és ezen szolgálati utasitás előir.

219. §.

Az erdőgondnoknak az erdőgondnoksághoz tartozó kerületek erdőőrei, ugy a városi munkatelepeken tartózkodó és gondnoksági kerületében alkalmazott munkások közvetlenül vannak alárendelve; kötelesek meghagyásainak, a mennyiben ezek szolgálati utasitásaikkal nem ellenkeznek, feltétlenül engedelmeskedni.

220. §.

Az erdőgondnok köteles alárendeltjeit rendeltetésükhöz képest foglalkoztatni és a reájuk ruházott teendők pontos teljesitésére felügyelni.

221. §.

Azon teendőkért, melyeket az alárendeltek az erdőgondnok utasitása folytán végeznek, ő felelős. Nemkülönben őt terheli a felelőség, ha alárendeltjei szolgálati kihágásait, vagy mulasztásait mulasztásból ki nem deriti, s ha olyanokat észre vesz, el nem tiltja, vagy az erdőhivatal tudomására nem hozza.

222. §.

A csekély vétségek esetén alárendelteket az erdőgondnok feddi meg, nagyobb mulasztásokat azonban az erdőhivatalnak feljelenteni köteles.

223. §.

Ha valamely alárendelt olyasvalamit követne el, a mi a benne helyezett bizalmat megingatná, vagy pedig szolgálatban maradása a szolgálat érdekeit veszélyeztetné, kötelessége az erdőgondnoknak őt a további szolgálat teljesitésétől eltiltani és esetét további eljárás végett az erdőhivatalnak azonnal feljelenteni.

224. §.

Az erdőgondnokoknak szolgálati teendőikért csakis az alkalmazási okmány által és más határozati uton megállapitott készpénzbeli és mellékjavadalmazásokra van igényük. Semmi szin alatt sincs nekik megengedve szolgálati teendőkért ajándékokat és dijazásokat elfogadni.

Magánfelek részére netaláni munkálatokat csakis a polgármester előleges engedélye alapján teljesithetnek. Az illetményfát eladni mindenkinek tiltva van.

225. §.

Az erdőgondnok használatára átengedett épületek és telkek, valamint a többi átadott leltári tárgyak, általa minden kártól megóvandók és köteles arról is gondoskodni, hogy ez az alárendeltek részéről is történjék.

Kötelessége a szükséges kijavitásokat idejekorán javaslatba hozni és az erre vonatkozó terveket és költségelőirányzatokat előterjeszteni. Azon esetben, ha a netaláni halasztás folytán veszedelem forogna fenn, az erdőgondnok jogositva van a rögtöni kijavitást eszközöltetni, mely azonban az erdőhivatal tudomására hozandó.

226. §.

Betegség esetében az erdőgondnok helyettesitése végett jelentést tenni köteles.

227. §.

Szolgálaton kivüli ügyekben az erdőgondnoknak engedély nélkül 24 órán tul kerületéből eltávoznia nem szabad.

Az erdő őrzése körüli határozatok.

228. §.

Az erdőgondnok kezelésére bizott erdővagyon őrzésére, az erdőgondnok vezetése és ellenőrzése mellett első sorban az erdőőrök vannak hivatva.

229. §.

Az erdőgondnok köteles a kerületében előforduló hátrányos cselekedetek és eseményekről tudomást szerezni, ezek okát kipuhatolni és beszüntetésök tekintetében, vagy saját hatáskörében intézkedni, vagy pedig ha az nem volna lehetséges, ez iránt az erdőhivatalnak javaslatot tenni.

Az erdőhivatal a kár továbbterjedésének megakadályozására a szükséges intézkedéseket megtenni, s az esetről haladék nélkül a polgármesternek jelenlést tenni köteles.

230. §.

Az erdőgondnok köteles minden ujonnan belépő erdőőrt szolgálatába bevezetni, s vele kerületének határait bejárni.

A bevezetésről jegyzőkönyv veendő fel, melynek eredetije az erdőhivatalnak beküldendő, másolata ellenben a szolgálatba lépőnek kiadandó.

Ezen jegyzőkönyvnek az erdőőr által őrzendő erdők határszerénti, valamint a többi felügyeletére bizott tárgyaknak szám és minőség szerénti leirását kell tartalmaznia.

231. §.

Az erdőgondnokság kötelességében áll az erdő- és vadászat-, halászatőrzési törvényeket és rendeleteket őrszemélyzetének tudomására hozni és megmagyarázni.

232. §.

Hivatalos utazásai alkalmával az őrszemélyzethez szóbeli meghagyásokat intéz és jelentéseit elfogadja. Fontosabb vagy felelőséggel járó meghagyások az erdőőrök szolgálati könyvébe beirandók.

233. §.

Az erdőgondnok azon esetben, ha a kezelésére bizott vagyont kár fenyegeti, köteles rögtön alkalmas óvintézkedéseket megtenni, ha pedig a veszély el nem hárítható, legalább tovább terjedésének megakadályozását megkisérleni.

234. §.

A segitséghez szükséges szomszéd gondnoksági kerületnek erdőőr személyzete az erdőgondnok felhivásának engedelmeskedni és az óvintézkedések keresztülvitelében segédkezet nyujtani köteles. Ily események azonban lehető leggyorsabban az erdőhivatal tudomására hozandók, mely az esetben, ha az egyik vagy másik erdőgondnoksági kerületben az őrszemélyzet nem volna elegendő nagyobb mérvü kihágásoknak a szükséges erővel ellentállani, az egész őrszemélyzetnek összmüködéséről gondoskodni és a körülményekhez képest a városi tanács utján a karhatalom igénybevételét kieszközölni köteles.

235. §.

Az erdőgondnok vagy alárendeltjeinek személye ellen elkövetett erőszakos ellenállás a tényállás pontos felvételével, minden késedelem nélkül az erdőhivatalnak tudomására hozandó. Ez az

esetben is teendő, ha valaki tiltott cselekedetet, vagy alapos gyanu miatt elővezettetett és a biróságnak, csendőrségnek, vagy a községi elöljáróságnak átadva lett.

236. §.

Erdőtermékek lefoglalása esetén azok zár alól csak akkor oldandók fel, ha a jelentkező tulajdonjogát igazolta.

237. §.

Erdei kihágásokról az erdőgondnokságok részletes nyilvántartási könyvet vezetni kötelesek az előirt minta szerént.

Az önként befizetett károsszegeket és birságokat beszedik és negyedévenként a tanácshoz beterjesztendő kimutatás mellett a városi pénztárba beszállitják. Az önként fizetni vonakodók kimutatása, melyben a tényállás az erdőtörvény értelmében röviden, de világosan kitüntetendő és az eltulajdonitott tárgy értéke pontosan kiszámitandó, havonkint további eljárás végett a városi erdőhivatalnak 2 példányban beküldendő.

Ezen kártéritések érvényesitése rendszerént a városi ügyész hatásköréhez tartozik.

238. §.

Az erdőgondnoknak kötelessége az erdővagyont netán terhelő harmadik személyek jogai és egyéb jogositványainak módjáról és kiterjedéséről pontos tudomást szerezni, alárendeltjeit erről kitanitani és arra ügyelni, hogy ezen terhek és engedélyezések természetellenes és hátrányos módon ne gyakoroltassanak.

Minden bármi néven nevezendő és az illető erdőkezelő kezelési tárgyait terhelő harmadik személyek jogainak eltürt kiterjesztéseért az erdőgondnok első sorban anyagilag is felelős.

239. §.

A városi erdőhivatal az összes erdőtulajdonról, tartozékairól, jogositványokról és terhekről törzskönyvet vezet, melybe minden változás pontosan bevezetendő.

240. §.

A jogositottak tulkapásai esetén köteles az illető erdőgondnok az erdőhivatalnál jelentést tenni, mely ezeknek megszüntetése tekintetéből a kellő lépéseket megtenni tartozik.

241. §.

Időleges engedélyeket, valamint harmadik személynek visszavonható kedvezményeit, a mennyiben ezeknek gyakorlása az erdőbirtokra hátrányos, az erdőhivatal megszüntetni, vagy pedig sérelmetlen gyakorlását kieszközölni tartozik.

Gazdaságvezetés és ellenőrzés.

242. §.

A városi erdők kezelésének alapjául szolgál az 1879. évi XXXI. t.-cz. 17. §-a értelmében és a nagyméltóságu földm.-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak 1880. évi 23,374. sz. utasitása szerént meghatározott üzemterv, melytől önkényüleg eltérni nem szabad. Ennélfogva tartozik az erdőhivatal meggyőződést szerezni arról, vajjon a megállapitott üzemterv az erdészeti személyzet által mindenben pontosan betartatik-e.

Ha azonban ezen üzemterv megváltoztatása fontos okoknál fogva szükséges lenne (1879. XXXI. t.-cz. 20. §.), az esetben az erdőhivatal a tanácsnak javaslatot tenni tartozik, hogy ez a szükséges módositásokat kieszközölje.

243. §.

Az üzemterv alapján és tekintettel a fennforgó viszonyokra az erdőgondnokok kötelesek minden egyes üzemévre a rendeleti uton megállapitott formában és időben a kihasználási és döntési javaslatokat figyelemmel szerkeszteni és az erdőhivatalnak előterjeszteni, mely ezen adatok alapján az évi fadöntési és kihasználási, az erdőertési és egyéb javitási terveket összeállitja és a tanácsnak felülvizsgálás és helybenhagyás czéljából előterjeszti.

244. §.

A jóváhagyott terv alapján kiadott rendeleteket az erdőgondnokok pontosan teljesiteni tartoznak, s kötelesek az eszközölt kihasználásokról, valamint az erdőertés állásáról jegyzéket vezetni melyben az eredmény a teljes végrehajtásig világlatban tartandó.

Ezen eredményről az erdőhivatal évente a tanácsnak jelentést tesz.

245. §.

Az erdőhivatal feladata az üzemmenetről meggyőződést szerezni és arra ügyelni, hogy az erdőgondnokok az elrendelt intézkedésektől el ne térjenek.

Tartozik továbbá az üzemről a ministeri utasitás értelmében előirt ellenőrző könyvet vezetni.

Az ehhez szükséges adatokat a kezelőtisztek szolgáltatják, az erdőhivatal pedig meggyőződést szerez magának arról, vajjon ezen adatok az üzem valódi állásával összhangzásban állanak-e és vajjon a letarolt és ertett területek pontosan fel vannak-e mérve, valamint a gazdasági térképbe helyesen berajzolva.

246. §.

A kihasználási terv keretén belőli erdőterményeknek előállitása az illető erdőgondnok kötelessége, az erre vonatkozó termelési kimutatást azonban az erdőhivatal idejekorán a tanácsnak beterjeszteni tartozik.

247. §.

A kihasználandó fának kijelölése, feldolgozása, idomitása és megmérése, valamint a szénégetés és a félgyártmányok előállitása, az erre előirt és a munkásoknak épugy mint az őrszemélyzetnek tüzetesen megmagyarázandó külön utasitások szerént foganatositandó.

E mellett az erdőgondnoknak kötelessége magának annyiszor, a mennyiszer lehetséges, a munka menetéről tudomást szerezni és minden elkerülhető költekezést, pénz, idő és anyagban kerülni.

248. §.

Az erdőterményeknek a rakódó és felhasználási helyekig való szállitását alkalmas időben és a legczélszerübb módon az erdőgondnok rendeli el. Kötelességében áll a szükséges nyomozásokat megtenni, a szállitási költségeket kipuhatolni és az erre vonatkozó javaslatokat az erdőhivatalnak előterjeszteni.

249. §.

Az erdei termékek szállitásának vezetéseért saját gondnoksági kerületében rendszerént az illető erdőgondnok felelős, a hol

pedig mindkét gondnoksági kerületnek szállitásai összpontosulnak, az egész szállitási üzlet vezetése az erdőhivatal vezetőjének feladata, a ki e mellett a kezelő és őrszemélyzetet czélszerüen alkalmazza.

250. §.

Az erdőtermékeknek az erdőben és rakódó helyeken való megmérését vagy megszámlálását a városi erdőhivatal az erdész jelenlétében és a müszaki segédszemélyzet, valamint a munkások hozzájárulásával az egyes utasitások szerént tartozik eszközölni.

251. §.

A rakódó helyeken eszközölt átvételnek ellenőrzése a városi tanácsnak van fentartva, mely a főátvételt és átadást tagjai által eszközölteti.

Ezenkivül az erdőhivatalnak kötelessége az egyes gondnoksági kerületekben és a rakódó helyeken levő anyagkészletet időről-időre elszámolni és a számadásokkal összehasonlitani. Minden kezelési év végével a raktárakban lévő erdőterményeknek leltározása, elszámolása és azoknak az évi számadásokkal való összehasonlitása a városi számvevőség kötelesssége.

252. §.

Hiány és többlet mindenekelőtt az erdőgondnokok által igazolandó, az erdőhivatal feladata azonban annak okait kinyomozni, arról jelentést tenni, és a jóváhagyást kieszközölni.

253. §.

Az erdőtermények értékesitésének alapelvei a gazdasági bizottság meghallgatásával a tanács által állapittatnak meg és az erdőhivatal az erre vonatkozó utasitások szerént köteles eljárni.

254. §.

Az erdőtermények csakis az erre hivatott személyek irásbeli utalványai alapján szolgáltathatók ki, soha azonban előzetes megmérés és megszámlálás nélkül. Minden erdőtermény ára az átszolgáltatás előtt a városi pénztárnál kifizetendő, a mi nyugtával vagy bárczával igazolandó.

255. §.

Tiltva van ennélfogva az erdőgondnoknak az erdőterményekért rendszerént a vevőktől pénzt átvenni.

Csekélyebb értékü erdőterményekért járó pénzösszegeket bárczakönyv mellett azonban a városi tanácstól előlegesen kikért engedély alapján az erdőgondnok is bevételezhet, köteles azonban a bevételezett pénzösszegeket havonkint átadási könyv kiséretében a városi pénztárnak beszolgáltatni.

256. §.

Az erdőhivatal az erdőgondnok meghallgatásával az eladásba bocsátandó erdőtermények árait az időleges kelendőségi viszonyok szerént, szabályozás végett a tanácsnál ajánlatba hozni tartozik. A jóváhagyott áraktól és az előirt eladási módtól eltérni nem szabad.

257. §.

A készletben találtató és leltározott erdei termékeknek részletes értékesitését a városi számvevőség és pénztár, azoknak kiszolgáltatását pedig az erre hivatott közeg eszközli.

258. §.

Raktáron kivüli eladásnál, kivéve a 225. §. esetét, esetről-esetre a tanács engedélye kikérendő, melylyel egyidejüleg a vevőre nézve az átadási módozatok is megállapittatnak.

259. §.

Árleengedéseket csak a tanács a gazdasági bizottság meghallgatásával és a képviselő-testület jóváhagyásával engedélyezhet.

260. §.

Az erdőtermények elárvereztetése rendszerént a kiküldött bizottság által eszközöltetik és az erdőhivatal által csak a tanács különös meghagyása folytán és utólagos jóváhagyása mellett eszközölhető.

261. §.

Az erdőgondnokok kötelessége évente a meghatározott időben az ertési terveket az előirt alakban az erdőhivatalnak előterjesz-

teni és a tanács által helybenhagyott ertéseket megfelelően keresztül vezetni. Kötelességükben áll a szükséges munkásokat kitanitani, valamint jó mag beszerzéséről és alkalmas csemeték neveléséről gondoskodni.

Minden ertésről tartozik az erdőgondnok előjegyzési könyvet vezetni és abban az eredményt a csemeték kétségtelen fogamzásukig folytonos átnézetben tartani.

262. §.

Minden további itt nem érintett szolgálati viszonyok külön utasitások által rendezvék.

Erdészeti anyagraktár, fűrészüzem, anyagszámadás.

263. §.

A főerdész:

1. a zábavai tüzifa, faszén és épületfa raktárnak;

2. a beszterczebányai fűrészanyag, zsindely- és ródelforgács, eresz és vizi csatorna-raktárnak; és

3. a beszterczebányai mészraktárnak kezelője és tartozik ezen erdőterményekről az előirt minták szerént anyagszámadásokat vezetni, valamint a számadási év kezdetén és végén hátralékban levő és a számadási évben az erdőből átvett és eladott erdőterményekről az évi anyagszámadásokat legkésőbb január végeig a tanácsnak előterjeszteni.

264. §.

Az erdei termények átvitelére és kiadására a főerdésznek a zábavai és beszterczebányai anyagraktárakban a raktárőrök állnak rendelkezésére, kik meghagyásainak pontosan engedelmeskedni tartoznak.

265. §.

Az eladási árak szabályozására, továbbá az erdőterményeknek nagyban és kicsinybeni eladása és kiadására nézve, a városi erdőhivatal és pénztár részére kiadott utasitások érvényesek.

266. §.

A főerdész, mint a hivatal vezetője, minden az erdőben előállitott és az erdőből kiadott erdőterményekről, az előirt minta

szerént számadást vezet, melynek bevételi rovatában a faméréseki és más faátvételi bérjegyzék, köbözési és erdőtermények leltárkimutatások alapján:

1. az előállitott uszafát;
2. az erdőben előállitott és az erdőben eladandó tüzifát;
3. az erdőben előállitott épület- és haszonfát;
4. a deszkafürész részére előállitott fűrészrönkőket;
5. az erdőben előállitott zsindely, födélforgácsot, vizi és eresz-csatornákat, valamint a csőkészitésre felhasznált haszonfát;
6. a szén és mész előállitására felhasznált tüzifát;
7. az előállitott faszenet;
8. az előállitott meszet;
9. az előállitott lucz fenyő-cserkérget és más erdei melléktermények;
10. az erdőben előállitott terméskövet, agyagot és homokot kimutatnia kell, a kiadási rovatban azonban ugyanazon rovatok szerint a vevők, a felek, fogyasztók és jogosultakat név szerint kell tartalmaznia, kiknek az erdei termények átadatnak, vagy pedig azon raktárt, melybe elszállittattak, a felsőbb kiadási engedély és pénztári naplóczikk felemlitése mellett, mely alatt ezen erdei termények a városi pénztárnál megfizetve lettek.

Ezen erdőhivatali számadáshoz a beszterczebányai erdőgondnokságra nézve a főerdész, a hermándi erdőgondnokságra nézve pedig a hermándi erdész tartozik havonta az okmányolt adatokat az előirt minta szerént szolgáltatni.

267. §.

A hermándi erdész kezelője és számadója a hermándi városi deszkafűrésznek, s kötelessége a neki bizottságilag leltár mellett a fűrésznél átadott fűrészrönkőket fűrészeltetni, a fűrészelt fűrészrönkőkről és előállitott fűrészanyagokról, továbbá azoknak a beszterczebányai fűrészanyagraktárba való elszállitásáról az előirt minta szerént anyagszámadást vezetni és a városi fűrész évi anyagszámadását, a melynek a számadási év kezdetén és végén a fűrésznél fennmaradt fűrészrönkők és fűrészanyagokat, valamint a számadási évben a fűrésznél fűrészelt rönkőket és az ezekből előállitott s az átadott fűrészanyagokróli kimutatást magában foglalnia

kell; január hó utolsó napjáig az erdőhivatalnak bemutatni, mely a deszkafürész évi számadását február hó utolsó napjáig a városi tanácsnak előterjeszti.

268. §.

Az erdész fűrészelt rönkökről és fűrészanyagokról szóló kimutatásokat, valamint az előállitási és kiadási kimutatásokat az erdőhivatalnak előterjeszti, melyek számvevőileg történt megvizsgálások után, a városi deszkafűrész évi anyagszámadásához csatolandók.

269. §.

A fűrészkezelőnek a fűrészanyag elkülönitő és szállitó, a fűrészmester és annak segédje; a körfűrészelő és segédje, valamint a fűrész-napszámosok (rönkguritók stb.) rendelkezésére állanak és kötelesek megbizásainak pontosan eleget tenni.

270. §.

A városi deszkafűrészre vonatkozó ellenőrzési szabályok az erdőhivatal szolgálati utasitásában foglalvák; a fűrészrönkök előállitásának és a fuvarbéreknek szabályozásáról, valamint a fűrészanyagok előállitása és a fűrésztől való átadásáról az erdőhivatal és kezelőtisztek részére kiadott szolgálati utasitásban foglalvák és kötelesek ugy a városi erdőhivatal, valamint a hermándi erdész is e szerént eljárni.

Lapszemle.

Hézagos bükkfiatalasok kiegészitése. A „Mündener forstliche Hefte“ egyik közleményének különlenyomataképen Frömbling porosz kir. erdőmester tollából a bükkszálerdő természetes uton való felujitásáról szóló füzet jelent meg*, melynek utolsó fejezete a bükkfiatalosnak más fanemekkel való kiegészitését tárgyalja. A szerzőnek erre vonatkozó figyelemre méltó fejtegetéseinek rövid kivonata a következő.

---

* Anleitung zur natürlichen Verjüngung des Buchen-Hochwaldes, Berlin. Julius Springer.

Nagyobb terjedelmü bükkállabok felujulása csak kivételesen sikerül olyan tökéletesen, hogy utánpótlásra ne volna szükség. Legnagyobb körültekintést az utánpótlásnál a fanem megválasztása kiván, mert nemcsak arról van szó, hogy a hézagok mielőbb beerdősittessenek, hanem főleg arról, hogy ez oly fanemekkel történjék, melyek müfát szolgáltatnak és a bükkös értékét emelik.

Szerző nagy hibának tartja, ha a bükkösben lévő minden hézag és tisztás lucz fenyővel telepittetik be. Bár kezdetben a bükk gyorsabb növésü, csakhamar mégis a lucz fenyő kerekedik fölül és annál vidámabban fejlődik, mert kelleténél jobb termőhelyre került. Már a rudas erdőben a lucz fenyő messze kimagaslik a bükk közül s a szél annál könnyebben bánik el vele, mert a jó talajban gyökérzete a föld felszinén terül el. Ehhez járul még az is, hogy éppen a tuljó talajon revesedik a lucz fenyő fája legkorábban. Az eleinte oly sokat igérő lucz fenyők tehát jóval vágatási koruk elérése előtt vagy a szélnek vagy a revesedés következtében kényszerüségből foganasitott előhasználatnak esnek áldozatul, miáltal a még aránylag fiatal bükkösben hézagok támadnak, melyek többnyire kisebbek, semhogy be lehetne őket erdősiteni, de elegendő nagyok arra, hogy a szél az állabba behatoljon és a lombalmot a bükk és a talaj nagy kárára elhordja.

Ellenben igen czélszerünek találja a szerző, ha a lucz fenyő törzsenkint van, de legalább is 18 m.-nyi távolságban egymástól a bükk közé keverve. Ekkor is előhasználat utján véli ugyan kiszedendőnek; de ez a bükkös megkárositása nélkül történhetik és tetemes jövedelmet nyujt.*

---

* Habár volt alkalmam tapasztalni, hogy egy bükkből és kimagasló luczfenyvekből álló osztagban a vihar ez utóbbi fanemet halomra döntötte, mégsem vélem Frömbling nézetét általánosságban elfogadhatónak s nevezetesen hegységi bükkösökben, a hol a bükk néha a tenyészhatárig is felhatol, bizonyára jogosan elegyithető közéje a lucz fenyő is.

A jegenye fenyőről, mely magas hegységi bükkösök elegyitésére kétségkivül a legalkalmasabb fanem, Frömlbing nem emlékszik meg. Hogy a jegenye fenyőt, bár szintén kiemelkedik a bükkösből, a széltől nem kell félteni, annak bizonyitékát láttam az emlitett osztag szomszédságában, a hol teljesen egyező fekvés mellett a jegenye fenyő vegyült a bükk közé. Ugyanaz a vihar, mely a luczot, majdnem kivétel nélkül kitördelte, alig néhány jegenye fenyőt döntött ki elszórtan. Közlő.

Sokkal kedvezőbben nyilatkozik a szerző az erdei és vörös fenyőről. Mindkettőt, de különösen utóbbit szivesen látja a bükkösben, mert mélyre nyuló gyökérzetük miatt kimagasló koronájuk daczára a viharnak sikeresen ellentállanak. Sinlődő, gyenge termőhelyen nőtt vagy időelőtt felszabaditott bükkserdény megmenthető, ha közéje vörös fenyőt ültetünk, mely megvédi és felsegiti. Viszont a már lábrakapott bükk később a vörös fenyő alatt a talajt jó karban tartja és ágtisztaságát előmozditja. Jó hatásuk tehát kölcsönös.*

A lombfanemek közül kétségkivül a tölgy áll első helyen azon fanemek között, melyek (a közép és előhegységben) a bükkös közé elegyitendők. Minél inkább visszaszorul a tölgy a nem feltétlen erdőtalajról, annál nagyobb fontossággal bir a bükkerdőnek elegyitése tölgygyel. Ha erre nézve az eddigi törekvések nem vezettek kielégitő eredményre, úgy ez különösen annak tulajdonitandó, hogy a tölgy egyes fajai között az erdőgazdák nem tettek különbséget. A kocsányos és kocsánytalan tölgy erdőtenyésztési szempontból fontos tulajdonságai oly eltérőek, hogy őket figyelmen kivül hagyni csakis a siker koczkáztatásával lehet.

A mi első sorban a termőhelyi igényeket illeti, a kocsányos tölgy sokkal követelőbb, mint kocsánytalan fajrokona. Jó fejlődéséhez mély és nedves talajt szükségel, a milyet a bükk tenyésztáján csak ritkán lehet találni. Ellenben a kocsánytalan tölgy jóval igénytelenebb, a gyengébb bükktalajokon is még kielégitően tenyészik és természetes elterjedési köre is sokkal magasabbra terjed, mint a kocsányos tölgyé. A bükk és kocsánytalan tölgy termőhelyi igényei tehát sokkal egyezőbbek, mint a bükkéi és kocsányos tölgyéi.

A kocsányos tölgy ugyan eleinte meg nem felelő termőhelyen is élénken növekszik és megelőzi a bükköt, de már rudas korában hanyatlik hossznövekvése és koronájának kiterjesztésére törekszik. Ekkor a bükk csakhamar utóléri, terjeszkedésének gátat vet és el is nyomja. A bükk kivágása többnyire nem használ és az ezáltal meghozott áldozat nincs arányban az elért czéllal, mert a kocsányos

* Honunkban Vasmegyében láttam öreg bükkösben vörös fenyőt, mely igen szép alaki fejlődést mutatott, s habár fája valószinüleg nem is vetekedhetik a magas hegységben nőtt vörös fenyő fájával, mindazonáltal nagy értéket képvisel a bükkel szemben. Közlő.

tölgy a neki meg nem felelő viszonyok között ennek daczára sem fog jobb növekvésnek indulni. Ily körülmények között Frömbling nem lát előnyt abban sem, ha a kocsányos tölgy 20—25 évvel idősebb, mint a körülötte lévő bükk. Legelőnyösebb még az az eset, ha a kocsányos tölgy nagyobb területen tisztán fordul elő és későbben bükkel alátelepittetik.

Egészen másképen viselkedik a kocsánytalan tölgy. Koronája mi hajlandósággal sem bir a korai elterebélyesedésre, hanem a bükkhöz hasonlóan szükebb nőtérrel is megelégszik. Gyors és a bükköt megelőző hossznövekvése kitart a magasabb korig, alsó ágaitól igen könnyen megtisztul és hosszu, sima törzset növeszt. Frömbling azt állitja, hogy egykoru és törzsenkinti elegyben sem vész ki a bükk közől. Megtelepitésére legjobbnak a vetést tartja, bajos azonban mindig elegendő makkot kapni, mert a kocsánytalan tölgy ritkán terem makkot. A magkereskedők sem választják mindig külön a két tölgyfaj makkját. Ez okból gyakran a csemeteneveléshez illetőleg ültetéshez kell fordulni. A közbelegyités, nevezetesen vetés által, már a bükkállab felujitásának előrehaladott korában a még lábon álló öreg állabmaradék alatt történhetik. Ültetésnél legalább oly magas csemeték használandók, mint a milyen magas a környező bükkserdény.

A kőris és juhar közbeelegyitését szerző ott, ahol néhány ilynemü anyafa tul nem tartható, szintén vetés által véli legjobban elérhetőnek, mely szintén néhány évvel a vágás előtt végzendő.

(Közli: *Bund K.*)

Hivatalos közlemények.

I.

Hirdetmény az 1896. év tavaszán megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

17439/96. — A f. évi tavaszi erdészeti államvizsgálat f. évi április hó 20.-án és az erre következő napokon a fennálló szabályzat értelmében Budapesten az országos erdészeti egyesület székházában délelőtti 9 órakor fog megkezdetni és folytatólag megtartatni.

A vizsgára jelentkezők felhivatnak, hogy a vizsga letehetésére nyert engedélyt a vizsga kezdete előtt a bizottság elnökének bemutassák.

Budapest, 1896. évi márczius hó 7.-én.

Földmivelésügyi m. kir. ministerium.

II.

Az államvizsgáló bizottság tagjainak kinevezése.

A földmivelésügyi m. k. minister az erdészeti államvizsgáló bizottságba, melynek állandó elnöke Bedő Albert államtitkár, bizottsági tagokul 1896—1901. években megtartandó államvizsgák idejére (1895. évi 100.973 számu rendelettel):

Almássy Andor m. kir. erdőtanácsost,
Bartha Gyula kir. erdőfelügyelőt,
Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsost,
Csiby Lőrincz m. kir. erdőmester és erdőakadémiai tanárhelyettest,
Csik Imre kir. erdőfelügyelőt,
báró Feilitzsch Arthur m. kir. erdőigazgatót,
Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos s erdőakadémiai tanárt,
Garlathy Kálmán m. kir. erdőigazgatót,
Havas József m. kir. erdőigazgatót,
Horváth Sándor m. kir. főerdőtanácsost,
Illés Nándor nyug. m. kir. főerdőtanácsost,
Kallina Károly m. kir. főerdőmestert,
Podhradszky András Coburg herczegi erdőigazgatót,
Rutska Tivadar m. kir. főerdőtanácsost,
Scholcz Ottó uradalmi erdőmestert,
Sóltz Gyula m. kir. ministeri tanácsost,
Szabó Adolf m. kir. erdőigazgatót,
Tavi Gusztáv m. kir. erdőtanácsost,
Tomcsányi Gyula m. kir. erdőigazgatót,
Vadas Jenő m. kir. erdőtanácsos s erdőakadémiai tanárt

nevezte ki.

III.

Pályázat erdősitési jutalmakra.

6296/I/4 896. szám. — Az országos erdei alapból a magasabb hegységek fensikjainak, tetőinek és gerinczeinek, vagy meredek oldalainak s közgazdasági érdekből erdészetileg mivelendő oly területeknek beerdősitésére, melyeken hegyomlások, hó vagy kőgörgetegek megakadályozása, szélvészek és vizek rombolásának, valamint a futóhomok tovább terjedésének meggátlása végett az 1879. évi XXXI t. cz. 165 §-ában megjelölt erdősités közgazdasági szempontból szükséges, s a melyeken létrejövő erdők véderdőkül fognak szolgálni, a f. évre 6 nagy jutalmat és 6 elismerő jutalmat tüzött ki, és pedig:

2 elsőrendü	nagy jutalmat	egyenkint	1000	koronával
2 másodrendü	„	„	800	„
2 harmadrendü	„	„	500	„
2 elsőrendü elismerő	„	„	400	„
2 másodrendü „	„	„	200	„
2 harmadrendü „	„	„	100	„

Versenyezhetnek mindazon erdősitések, a melyek a folyó évben *nem állami költségen* foganatosittattak, még pedig a nagy jutalmakra, ha egy tagban legalább 25 (huszonöt) k. holdra, az elismerő jutalmakra pedig, ha egy vagy két tagban legalább 10 (tiz) k. holdra terjednek. Versenyezhetnek erdőbirtokosok, birtokos testületek, polgári egyházi vagy urbéres községek s illetve erdőtisztek, kiknek költségén s illetve kiknek tanácsa szerént és felügyelete alatt az erdősités teljesitetett, feltéve, hogy a jutalom odaitélésének idejében azok a jutalmazott uj erdőnek még birtokában vannak, illetve azt erdőtiszti minőségben kezelik s az erdősitett területet a beerdősités biztos sikerének elősegitése végett a folyó évtől, vagy az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozták s a versenyző területen netalán pótlólag szükséges ujabb erdősitési munkálatokat is évenkint eszközölték s a létrejövő erdőnek véderőnként való kezelése iránt intézkedtek.

A jutalmak az 1901 évben szolgáltatnak ki, s azok két

harmadrésze az erdősités költségeit viselő erdőtulajdonost, egy harmadrésze pedig az erdősitést teljesitő erdőtisztet illeti.

A jutalmakat az országos főerdőmester vagy helyettesének elnöklete alatt erdőtisztekből alakitott 5 tagu bizottság itéli oda, a beerdősülés s illetve a szükséges állabalakulás biztositásának megtörtént igazolása alapján, a teljesitett erdősités közérdekü becsének sorrendje és minősége szerént.

A biráló bizottság itéletének alapjául szolgálnak az illetékes közig. erdészeti bizottságnak s illetve a kir. erdőfelügyelőnek a versenyző erdősitések felett adott javaslatai és a biráló bizottság részéről esetleg teljesitendő helyiszemlék.

A kik a kitüzött jutalmakra pályázni kivánnak, a folyó év tavaszán történő erdősitést, legkésőbb *f. évi julius hó végéig* a f. év őszén történő erdősitést pedig legkésőbb *f. évi deczember hó 25-éig*, az erdősités helyének, telekkönyvi számának, a terület nagyságának (kat. holdakban) az erdősitésre használt fanemek, illetve fanemeknek s utóbbi esetben azok elegyarányának pontos megjelölése mellett nálam jelentsék be. A pályázati feltételek meg nem tartása a versenyből való kizárást vonja maga után.

Budapesten, 1896. évi márczius hó.

Földmüvelésügyi m. kir. minister.

Különfélék

Emlékfák az ezredévi nemzeti ünnep emlékére. Lapunk jelen füzetében, az „Erdészeti Rendeletek Tára“ czimü rovatban, közöljük a földmivelésügyi minister körrendeletét, melyet a ministerium körében müködő valamennyi hivatalhoz és intézethez intézett avégből, hogy azok „a nemzeti ünnep emlékének lehető hosszu időre való megőrizéséhez az ősidőktől fogva divó szokást követve, millennáris emlékfák és facsoportok ültetésével“ ugy maguk hozzájáruljanak, valamint, hogy ezen eszmének vidékükön hiveket szerezzenek.

A ritka nemzeti ünnep nagyszerüsége bizonyára meg érdemli, hogy emléke az utódok számára mennél számosabb s alkalmasabb módon megőriztessék. S midőn a földmivelési ministerium ilyen mód gyanánt a maga részéről az emfékfák ültetését jelölte meg, ezzel a nagy nemzeti ünnep emlékezetének megőrzésében álló feladatból az erdészetnek nagy részt juttatott. Hogy pedig e feladat megoldására a lehetőségig minden meg fog történni, arra nézve biztositékot nyujt a hazafias érzés, a mi a magyar erdészet munkásainak fő jellemvonását teszi!

A földmivelésügyi ministerium által megpenditett eszmének országszerte való felkarolását nekünk különben szakunk szempontjából is kiváló jelentőségünek kell tartanunk, számitva arra, hogy mai tevékenységünk nyomai igy a messze jövő számára fenmaradnak, élő kapocsként a mi erdészetünk s a jövő erdészete közt, mely a mi emlékül elteendő adataink alapján abból, a mit mi most a nemzeti ünnep keretében inkább a hazafias érzéstől indittatva teszünk, tudományos értékü következtetéseket is fog levezethetni.

Biztosra veszszük, hogy a földmivelésügyi ministerium az emlékfák ültetésére vonatkozó adatokat összegyüjtésük után egyesületünkkel közölni fogja s akkor folyóiratunk nem fog késni azoknak kimeritő megismertetésével s megörökitésével. *A.*

„Adatok a tiszafa termőhelyeihez hazánkban“ czim alatt a „T. K.“ f. évi I. száma Medveczky J. tollából rövid közleményt hoz, melynek tartalmát, csupán az adatokra szoritkozva, kivánatosnak tartom lapunk számára átvenni.

A közlemény szerént a tiszafa Zólyom- és Liptóvármegye magasabb fekvésü sziklás hegyoldalain idős és

fiatal állabokban mint koros fa vagy mint csemete egyaránt előfordul. Az urvölgyi Szikláshegy (Skalka) és Vöröskő (Červeny Kameň) nyugoti lejtőin sürün elegyül a bükk közé; a Sászválasztó (Sásovsky diel) vágásaiban csak a fiatalabbja maradt meg. Előjön itt-ott az Óhegy, Szarvaskő, Csutkás gerinczein s a Prašiván.

Nagyobb méretü egyedek vannak Neczpálon (Turócz várm.) a községben s a Justh-féle két uradalom diszkertjeiben. Utóbbiak közül az egyiknek törzse 161 *cm* kerületü. Egy másik 8 *m* magas, törzse pedig 118 *cm* kerületü. A Feketekő (Čierny Kameň) irányában huzódó völgy oldalában az ugynevezett Tiszás-ban (Tiszova) szép tiszafa-állomány van.

A czikk irója az okok gyanánt, melyek a tiszafa gyérülését előidézik vagy elősegitik, a következőket emliti fel. A tiszafa ritkán nő felfelé, s hajlandóbb a ferde vagy elgörbült növésre, s e mellett inkább oldalágakat nevel gazdagon, s bokoralakot ölt, s igy ér el aránylag kis magasság mellett jelentékeny vastagságot. A vadak közül leginkább az öz bántja, kivált télen. Mint nem erdőgazdasági fa, nem részesül az erdészet részéről sem elég kiméletben. A nép bizonyos szokások kellékei gyanánt használván lombját, sok sértést tesz rajtuk. Koszoruk kötésére, a karácsonyi „Betlehem“ diszitésére, karácsonyfának, kalapdisznek s még babonás eszközöknek is bőven használja a tiszafa lombját, ágait. Fenmaradását főként magjának lehet köszönni, mivel azt semmi sem bántja.

Ami az erdészetre vonatkozó megjegyzést illeti, annak teljesen ellentmondani nem lehet ugyan, de mentségül felhozható, hogy a már csekély számban előforduló fanemet épen a néptől eredő kárositásoktól nehéz is megvédelmezni.

Viszont azonban kivánatos lenne, ha erdészeink a fanem fentartása érdekében, ugyszólván fáradtság és költség nélkül, közremüködnének azzal, hogy az erdőknek arra alkalmas részleteiben kisebb-nagyobb facsoportokat telepitenének tiszafából.

Különben az a felhivás, a mit a földmivelésügyi ministerium a millenniumi emlékfák ültetése ügyében kibocsátott, s melylyel a megelőző czikkben foglalkozunk, a legjobbb alkalmat nyujtja arra, hogy a tiszafa, mint igen hosszu életü s amellett kellemesen ható külsejü fanem felkaroltassék s országszerte mennél nagyobb számban kiültettessék. Az igy kiültetett egyedek és facsoportok az ültetés alkalmára való tekintettel természetesen nagyobb védelemben s kiméletben is fognának részesülni.

Arató.

Erdőkárositás vallásos buzgóságból. A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal fenhatósága alatt egyesitett volt revistyei és saskői kincstári uradalmaknak 1801. évből származó erdőleirásában van emlités téve az erdőkárositásnak ezen különös inditó okáról. Az erdőkárositás ugyanis abban nyilvánult, hogy a távoli alföldi és dunántuli vidékekről Selmeczbányára és Óhegyre zarándokló bucsujáró nép az emlitett uradalmakon haladván keresztül, az utjában talált jegenye és erdei fenyő erdősitésekben a fácskák csucshajtásait letördelte és azokat ereklyeképen hazavitte.

Ennek a sajátságos erdőkárositásnak nagy mértékünek kellett lenni, mert az akkori selmeczi és klaki erdőhivatal együtesen tette meg szigoru intézkedéseit annak elháritására.

Közli: *Kolossy I.*

Bérletjegyek a millennáris kiállitásra. Az ezredéves országos kiállitás igazgatósága tudatja, hogy a kiállitás látogatására az egyszeri belépésre jogositó jegyeken kivül,

a kiállitás egész tartamára érvényes, névre szóló bérletjegyek is bocsáttatnak ki. E bérletjegyek tulajdonosai feljogositvák a kiállitást mindennap, a kiállitási terület megnyitásától annak bezártáig, a kiállitás egész tartama alatt látogatni. E bérletjegyek a megnyitási ünnepély befejezte után a kiállitás megnyitásának napján is érvényesek.

Hogy a bérletjegyek tulajdonosai a belépés ellenörzése végett a bejáratoknál felállitott turnikék előtt ne legyenek kénytelenek várakozni, részökre a kiállitás mindegyik kapujánál külön bejáratok fognak nyittatni.

A bérletjegyek árai a következők: *a*) A kiállitás egész tartamára érvényes bérletjegy ára 20 frt, *b*) A bérletjegy tulajdonosának családjához tartozó személy és alkalmazott részére egy ugyanily jegy 10 frt, *c*) Kiállitók családjához tartozó személyek és alkalmazottak részére egy bérletjegy 10 frt, *d*) Állami és közhivatalnokok, valamint a közös hadsereg és a m. kir. honvédség és csendőrség tisztjei, nemkülönben az ezek családjához tartozó személyek és alkalmazottak részére ugyanily bérletjegy 10 frt, *e*) Tizenkét éven alóli gyermekek részére egy bérletjegy 5·50 kr.

A bérletjegyek kaphatók a kiállitási jegyirodában (IV. ker. Gizella-tér és Vigadó-utcza sarkán, Haas-palota I. em.)

A jegyiroda mától kezdve mindennap reggeli 8 órától esti 10 óráig van nyitva.

Miután a bérletjegyek a tulajdonos fényképével látandók el, a kiállitási jegyirodában a közönség kényelmére esteli felvételekre is berendezett fényképészeti müterem van felállitva. Az itt megrendelt fénykép ára 1 frt 50 kr.

Miután valószinü, hogy a bérletjegyeknek április hó folyamán várható tömeges kereslete következtében, a megrendelt bérletjegyeknek kiállitása esetleg hosszabb időt fog igénybe venni, kivánatos, hogy a bérletjegyek

az igénylők érdekében mielőbb megrendeltessenek. — Budapest, 1896. évi február hó 1-én. — Az 1896-odiki ezredéves országos kiállítás igazgatósága.

Bérletjegyek a millennáris kiállítás keretében rendezendő állatkiállításokra. A folyó évi május, junius, augusztus és szeptember hóban tartandó nagy állatkiállításokra külön belépti igazolványok váltandók, mert az állatkiállítási terület (Városliget, Erzsébetkirályné-utja) az ezredéves országos-kiállítás területével nem függ össze.

Belépti Dijak: 1. az első nagy lókiállításra (használati lovak) május 5—12-ig (8 nap): az első napon 1 frt, a többi napon 50 kr; 2. a juhok és hizott szarvasmarhák nagy kiállítására május 15—20-ig (6 nap): az első 3 napon 50 kr, a következőkön 30 kr, az utolsón 20 kr; 3. a tenyész-szarvasmarhák és bivalyok nagy kiállítására május 24—31-ig (8 nap): az első 3 napon 50 kr, a következőkön 30 kr, az utolsón 20 kr; 4. a második nagy lókiállitásra (tenyész-lovak) junius 5—12-ig (8 nap); első napon 1 frt, a többi napon 50 kr.; 5. a nemzetközi ebkiállitásra junius hó 27—29-ig (3 nap): első napon 50 kr, a többi napon 30 kr; 6. az élőméhek nagy kiállitására augusztus 20—31-ig (12 nap): első napon 30 kr, a többi napon 20 kr; 7. a tenyész- és hizott sertések nagy kiállitására szeptember 1—8-ig (8 nap): első 3 napon 30 kr, a többi napon 20 kr.; 8. a baromfi- és galambkiállitásra szeptember 14—22-ig (9 nap): első napon 50 kr, a következő 3 nap 30 kr, a többi napon 20 kr.

Bérletjegyek az összes állatkiállitásokra (62 nap) öt forintért válthatók a kiállitási irodában (városliget, „Mezőgazdasági-csarnok"). Az ezredéves országos-kiállitás igazgatósága által kiadott s arczképpel is ellátott állandó bérletjegyek megrendelői kedvezményes áru bérletjegyet

válthatnak, mely az állandó bérletjegybe beragasztva, az állatkiállitásokra bemeneti igazolványul szolgál. Egy ily kiegészitőbérletjegy ára:

a 20 frtos bérletjegyhez ... ... 3 frt — kr,
a 10 „ „ ... ... 2 frt 50 kr,
az 5 frt 50 kros bérletjegyhez ... 2 frt — kr.

E kiegészitő-bérletjegyek a kiállitási jegy-irodában (IV., Gizella-tér és Vigadó-utcza sarkán, Haas-palota, I. emelet) csakis az állandó kiállitási bérletjegyekkel együtt rendelhetők meg és csakis az arczképes jegybe beragasztva szolgáltathatók ki. Budapesten, 1896. február 1-én. — A földmivelésügyi m. kir. ministerium kiállitási irodájának igazgatósága.

Magyarosodunk! Zwierina Adolf, bányászati és erdészeti akadémiai tanársegéd, az orsz. erd. egyesület rendes tagja vezeték nevét „Emőki"-re változtatta. Éljen!

Halálozás. Pál György uradalmi erdész (Lendva-Ujfaluban), az orsz. erd. egyesület rendes tagja meghalt. Béke poraira!

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetvén meg a megállapitott kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapitott ár küldendő be.

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára" 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam I. kiadása is.** (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

Az **„Erdészeti Zsebnaptár"** legujabb évfolyama (1896. évi XV. évfolyam) megrendelhető az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalá-

nál és pedig legczélszerübben postautalványnyal. Ára bérmentelenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 forint, nem tagok részére 1 forint 50 krajczár. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonkint 15 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) eszközöltetik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállitási dijat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.

„Erdészeti növénytan“ czimü, 200 aranynyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a müvet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 kr. beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.

Az „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének (I kötet; irta: bölcsházai Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsos) ára az egyesület tagjai részére 3 frt, nem tagok részére pedig 5 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál.

„A legelő-erdők. — A legeltetés kérdése Magyarországon és annak megoldása mezőgazdasági uton“ czimü munka (irta: Földes János m. kir. főerdész) megjelent. Az „Erdészeti Lapok“ 1895. évi I—V. füzetében közölt ezen munkát, az egyesület dicsérettel tüntette ki. A külön kiadásnak ára az egyesület tagjai számára 80 kr., nem tagok számára pedig 1 frt 20 kr. Megrendelhető az orsz. erd. egyesületi titkári hivatalánál (Budapest, V. Alkotmány-utcza 10. sz.)

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“** 1891. évi vagyis XI. és végül az 1892. évi, vagyis XII. évfolyama az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10. sz.) megrendelhető. Ára az egyesület tagjai részére, az 1891. évfolyamnak 30 kr., az 1892. évfolyamnak 20 kr.; nem tagok részére pedig 60 kr., illetve 40 kr.

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“ 1885.—89. (IV—IX.) évfolyamából a II. kiadásnak** ára az egyesület tagjai részére 1 frt 20 kr. nem tagok részére pedig 1 frt 80 kr.

Az **„Erdei facsemeték nevelése“** czimü munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10. sz.). Ára az egyesület tagjai részére 1 frt 50 kr., nem tagok részére 2 frt.

Az „Erdőhasználattan“ kézikönyvének, néhai Szécsi Zsigmond m. kir. főerdőtanácsos, erdőakad. tanár által átdolgozott s bővitett II. kiadása megrendelhető az orsz. erdészeti egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.) A könyv ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 6 frt, nem tagok részére pedig 8 frt. Megrendelhető postautalványon vagy pedig utánvétellel való küldésre egyszerü levelezőlapon is.

Erdész-induló. Zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára példányonkint 1 korona. Megrendelhető az egyesület titkári hivatalánál (Alkotmány-utcza 10 sz. II. em.) Az eladásból befolyó összeg „A magyar erdőtisztek árvaleányait segélyző álapitvány“ gyarapitására fordittatik!

Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe, a mely az egyesület nagytermében levő eredeti olajfestmény után készült, megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.). Ára az egyesület tagjai részére csomagolással és postaköltséggel együtt 3 frt 50, nem tagok részére 4 frt.

Közvetlenül a szerzőnél rendelhető meg:

„A tölgy és tenyésztése“ czimü pályadijnyertes munka a szerzőnél, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos és akadémiai tanárnál rendelhető meg. Megrendelések egyszerü levelező lapon, vagy postautalványon közvetlenül Selmeczre a szerzőhöz intézendők. Ára az egyesület tagjai részére 2 frt, nem tagok részére 3 frt.

Ugyancsak Fekete Lajos m. kir. főerdőtanács és ak. tanárnál rendelhetők még meg:

az „Erdőértékszámitástan“ II. javitott és bővitett kiadása (ára 3 frt), és

az „Erdőbecsléstan“ II. teljesen átdolgozott kiadása. (Ára 4 frt.)

Erdészeti Rendeletek Tára.

Körrendelet

valamennyi alantos hatóságnak, intézetnek és közegnek.

(Az ország ezeréves fennállásának ünnepe alkalmából kiültetendő emlékfák ügyében.)

14732/96. sz. Földm. min. — Magyarország ezeréves fennállásának ebben az évben való megünneplése örök emlékü történelmi esemény levén, szükségesnek tartom, hogy a magyar állam nagy jelentőségü nemzeti ünnepének emléke a vezetésem alatt álló földmivelésügyi tárcza körében minél számosabb helyen s minél hosszabb időre láthatólag fenmaradjon.

Erre a czélra a régi időktől fogva divó azon szokást, — mely nagy eseményeket egyes fáknak vagy facsoportoknak ültetésével s esetleg jelentékenyebb területnek beültetésével tesz tartósan emlékezetessé — ezen nagy nemzeti ünnepélyünkhöz is méltónak tartom; s ennélfogva e régi szokásnak az ország ezeréves fennállásának megünneplése alkalmából való követése érdekében a következőket rendelem.

1. Az állami erdők kezelésével megbizott erdőhatóságok, valamint az erdészeti akadémia és az erdőőri szakiskolák, nemkülönben a kincstári gazdasági- és lótenyészintézeti birtokok, fürdők kezelőségei, a gazdasági akadémia, gazdasági tanintézetek, földmivelési, kertészeti és vinczellériskolák gondoskodjanak arról, hogy a kezelésük alatt levő birtokok minél több nevezetesebb pontjain, továbbá a tartós fenmaradással biztató épületek községi közterek vagy más állandó gondozásban részesülő emlék és határjelek szomszédságában, tanulmányi czélokra szolgáló vagy diszkertekben s egyéb alkalmas helyeken — lehetőleg nyilt és szabad területen — emlékfák vagy facsoportok ültettessenek.

2. A kir. erdőfelügyelőségek és az állami kezelésbe vett községi erdőknél alkalmazott erdőtisztek főképen a felügyeletük alatt levő s illetve a kezelésükre bizott erdők tulajdonosai körében valamint általában véve a földmivelésügyi tárcza keretéhez tartozó valamennyi hivatal és intézet alkalmazottai a saját müködésük terén, de e szükebb körön tul is azon községekben, melyekre befolyásuk kiterjed, az emlékfák ültetésének eszméjét terjeszteni

s annak megvalósulását előmozditani igyekezzenek s főképen az erdészetnél alkalmazottak a csemeték beszerzésének forrásaira s az ültetésre és gondozásra vonatkozólag szaktanácsukat készséggel megadják.

Az emlékfák gyanánt kiültetendő fanemek megválasztását illetőleg határozott utasitást adni általában véve nem kivánok ugyan, de mégis megjegyzem, hogy a czélhoz mérten a hosszabb életü fanemek választása ajánlatosabb; az alkalom nemzeti jellegénél fogva pedig a honi fanemek előbbre helyezendők.

Ezekhez mérten különösen felhivom a czim figyelmét az ország területén honos tölgyfajokra s másfelől a szintén hosszu életü havasi fenyőre (Pin. Cembra), tiszafára (Taxus bacc.) és a hársfára (Tilia), melyeknek az emlékfaképen kiültetendő fanemek közé sorolását mindenütt, ahol a természeti viszonyok azoknak mellőzését nem kivánják, a magam részéről kiválóképen óhajtanám.

Igen természetes, hogy a kiültetett emlékfák és facsoportok ápolásáról és védelméről állandóan gondoskodni kell, annál is inkább, mert ezeknek az élő emlékjeleknek a messze jövő számára minél nagyobb számmal való fenmaradását csak igy lehet remélni.

Végül felhivom a czimet, hogy ugy a saját hatáskörében teljesitett ültetéseket, valamint a közbenjárására vagy anélkül mások által teljesitett ültetéseket is, az ültetett fák nemének, korának és számának, valamint az ültetés helyének, nemkülönben az ültetés foganatositójának megjelölésével ide folyó évi junius hó 1-éig bejelentse.

Elvárom a czimtől, hogy jelen rendeletemnek minden tekintetben jól eleget tenni hazafias buzgósággal igyekezzék.

Kelt Budapesten, 1896. évi február hó 28.-án.

Darányi.

Körrendelet

valamennyi m. kir. kincst. erdőhatóságnak.

(Az államerdészet részéről kötendő szerződésekben a birói illetőség meghatározása ügyében.)

16631/96. sz. Földm. min. — Tekintettel a sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. t. cz., valamint a fizetési meghagyásokról szóló 1893. évi XIX. t. cz. intézkedéseire, az 1882. évi november

27-én 46,971/I. sz. a. kelt rendeletemet hatályon kivül helyezem és rendelem, hogy a kincstár nevében kötendő szerződésekbe a birói illetőséget megállapitó pontot jövőre a következő szöveggel vegye fel:

„Egyetértőleg megállapittatik, hogy a jelen szerződésből eredő mindazon törvényes lépések, melyek megtételére a kincstár mint felperes jogositva lenne, a per tárgyának értékére való tekintet nélkül, egyedül a kincstár által szabadon választandó s az 1868 : LIV., illetőleg az 1881 : LIX. és 1893 : XVIII. esetleg 1893 : XIX. t. cz. értelmében a sommás eljárásra illetékes biróságnál, — mig ellenben azon vitás kérdések, melyeknél a kincstár mint alperes jelentkezik, csakis az ennek képviseletében eljáró kincstári jogügyi igazgatóság (kir. kincstári ügyészség) székhelyére nézve illetékes biróság előtt, az ügy természetének megfelelő eljárás szerént döntendők el.“

Budapesten, 1896. évi márczius hó 4.-én.

A minister megbizásából:

Sóltz Gyula.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesitett befizetések.

(1896. évi február hóban.)

A rövidítések magyarázata

ak. = alapitványi kamat; att. = alapitványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapitvány; WKa. = Wagner Károly alapitvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapitvány; BAa. = Bedő Albert alapitvány; Asa. = Magyar erdőtisztek árvaleányait segélyző alapitvány; td. = tagsági dij; hd. = hirdetési dij; ld. = lapdij; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeletek Tára; áb. = átfutó bevétel; rb. = rendkivüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; ŐFa. = Ő Felsége fénynyomatu arczképe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Fcst. = Fekete Lajos. Főbb fanemek csemetéinek termesztése; Eht. = Erdőhasználattan; k. = takarékpénztári időközi kamatok; Ék. = Értékpapírok kamatai. Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők."

Befizetések	frt
Apatini erdőhivatal Ecs.	10.—
Aulinger Zsigmond td. 6.— Npt. 1.15	7.15
H. Anderko Ábel Npt.	2.25
Alsó-lendvai főbérlet hd.	4.95
Aitner János ld.	4.—
Balás Béla Npt.	1.15
Bertók Soma td. 8.— Npt. 1.15	9.15
Bedő Albert lb. 87.50 üb. 1.43	88.93
Buxbaum Sándor lb. 82.50 üb. —.31	82.81
Bikkal Rezső td.	2.—
Blahausch Manó Npt.	4.50
Bélesi erdőgondnokság Npt.	2.20
Boda Dénes td.	8.—
Bauer Endre td.	48.—
Bakó Sándor hd.	11.35
Buchalla Sándor Rz. 3.— Eht. 6.— nvt. 2.80	11.80
Bogdan-luhi erdőgondnokság Npt.	1.15
Csató Pál td.	4.—
id. Csaszkóczy Mihály néhai ifj. Csaszkóczy Mihályért att.	20.—
Cserny Győző egy erdőőr rendbirságából W. K. a.	3.—
Czigler Sándor Npt.	3.06
Csorga Juon Npt.	1.56
Cotteli Honorát td.	8.—
Ezredéves kiállitás VI/18 alcsoportja lb.	55.—
Ezredéves kiállitás VI/18 alcsoportja lb.	187.50
Ercsényi Béla Npt.	1.15
Gf. Eszterházy Béla ak.	7.50
Farkas Hersch Npt.	1.56
Fugerth Károly td.	8.—
Firtos Dénes td.	8.—
Fleischer János td.	8.—
Fehér Pál Npt.	8.—
Farkas Rezső td.	8.—
Fankovics Imre td.	10.—
Fogarasi ménesbirtok igazgatósága F. L.	1.26
Fehér Pál Npt.	5.50
Gergő Károly td.	8.—
Gödöllői erdőhivatal Ecs.	14.06
Grill Károly Npt.	1.50
Grosch Arthur td.	8.—
Garda János td. 8.— Npt. 1.15	9.15
Gombossy Ferencz td.	6.—
Gasparik Pál Npt.	4.06
Grill Károly F. L. 1.20 Npt. 1.50	2.70
Gruber Károly hd.	3.75
Gesztes Lajos Npt.	1.06
Görgény-szt.-imrei erdőőri szakiskola Jony Ottótól vásárolt mag után W. k. a.	5.—
Halasi László Npt.	1.15
Hidegszamosi erdőgondnokság Npt.	1.06
Horváth Gyula td.	7.50

Befizetések	frt
Horváth Sándor üb.	—.80
Husek Ferencz td.	2.—
Hajdu József ak.	15.—
Hirsch István kld.	3.—
Holly János (Vallusi erdőgondnokság) ld. 8.— Npt. 1.—	9.—
Halay Mihály Npt.	1.56
Huszthy László td. 4.— Npt. 1.—	5.—
Herkulesfürdői erdőgondnokság Npt.	4.—
Hugyécz Imre Npt.	1.50
Hoós Ernő ak.	8.—
Habel Lambert td.	2.—
Huszár Pál td.	16.—
Horváth József ld.	1.35
Henrich Viktor Npt.	1.15
Ihrig Eberhárd 3 Npt.	4.06
Jakói Géza a pápa-ugodi htb. erdőhivatal részére Npt. 1.— Rz. 3.— pk. —.20	4.20
Jungbauer Antal lb. 237.50 üb. 1.—	238.50
Joós Elek erdészindulóért Asa	—.50
Joós Elek erdészindulóért Asa	—.50
Jahnke Károly hd.	26.—
Jolsvai erdőrendezőség ld.	8.—
Korb Flóris Nándor lb. 215.— üb. —.50	215.50
Királyhalmi erdőőri szakiskola Npt.	14.06
Kugler István Npt.	1.15
Kostialik János td.	2.—
Kern György Rz.	3.—
Kondor Vilmos Npt.	2.30
Konczvald Ferencz Npt.	1.—
Z. Knöpfler Károly Npt.	1.—
Kossovai erdőgondnokság Npt.	7.06
Kolozsvári erdőigazgatóság Ecs.	30.54
Kolozsvári erdőigazgatóság hd.	12.52
Küzdy Árpád Npt.	4.06
Krauze Olga erdészinduló Asa	—.65
Krausz Ernő Npt.	1.15
Karay Ernő Npt.	1.56
Kressák Pál Rz. 3.— Ecs. 1.50 Ert. 1.76	6.26
Kutasi Károly Npt.	1.15

Befizetések	frt
Levitzky Albert lb. 162.50 üb. —.54	163.04
Liptóujvári főerdőhivatal Npt.	10.42
Laposbányai erdőgondnokság egy erdőőr rendbirságából W. K. a.	1.—
Lugosi erdőigazgatóság Ecs.	32.06
Lányi Aladár td.	8.—
Liptóujvári főerdőhivatal Npt.	5.—
Lányi Aladár Ert.	1.76
Leitner János hd. Npt.-ban 20.— td. 8.—	28.—
Maschek Ferencz td. 8.— Npt. 1.15	9.15
Molnár Imre td.	8.—
Magyarósy János Npt.	1.56
Müller Henrik hd.	2.—
Marcon Antal Npt.	5.50
Miklós Lajos Rz. 3.— Npt. 1.— ak. —.25	4.25
Martinkovics János td. 8.— Npt. 1.—	9.—
Matolcsi József hd.	4.15
Noll Jakab Npt.	1.56
Nagy Gyula ak. 1.75 Npt. 1.— Rz. 3.— pk. —.30	6.05
Nagybányai főerdőhivatal Ecs.	10.06
Németh Pál Npt.	1.15
Neuschlosz Emil nvt.	3.05
Nyemecz János ld.	4.—
Nagy József Rz.	3.—
Neuhöfer és fia hd.	5.25
Neogrády Kálmán Eht. 6.— ak. —.15	6.15
Oestcrreicher Lujza lb. 187.50 üb. —.50	188.—
Országos vizép. hiv. vizrajzi osztálya lb.	275.—
Orsovai erdőhivatal Ecs.	20.06
Otocsáczi erdőhivatal Ecs.	6.06
Pesnet Ferencz td. 8.— pk. —.25	8.25
Pál György td.	8.—
Peltzmann Adolf td.	2.—
Peltzmann Adolf Npt.	1.60
Pohl József Npt.	1.15
Polgár József td.	8.—
Pfeifer Nándor nvt.	4.—
Petykó Antal td.	24.—
Pfundtner Károly Npt.	1.15
Party Mihály Npt.	1.56
Pilz Ottó F. L.	—.90

P. kt. György város hd. ... 6.95
Gf. Pálffy József számtartósága hd. 1.75
Pop Sándor Npt. 4.56

Rutska Tivadar lb. 150.— üb. —.43 ... ... 150.43
Rumann Ernő Npt. 1.15
Rácz Vendel td. ... ... 8.—
Révai testvérek Npt. 1.50

Sponer Sándor lb. 50.50 üb. —.30 ... ... 50.80
Soóvári erdőrendezőség nvt. 4.06 Ekt. 8.— Ecs. 2.— ... 14.06
Székelyudvarhelyi erdőhivatal Npt. ... ... 4.—
Schmidt Ferencz td. 8.— Npt. 2.30 ... ... 10.30
Singer Fülöp Npt. 1.56
Stark József td. ... ... 10.—
Szabó József Npt. 5.50
Szászsebesi erdőhivatal Ecs. 18.06
Spiszak Gyula Rz. 3.— Npt. 1.— Ert. —20 ... ... 4.20
Dr. Szent-Györgyi Imre lb. foglaló ... ... 20.—
Sulyok Zoltán Npt. 1.50
Szentpály Kálmán td. ... ... 25.—
Schwarz Béla td. ... ... 2.—
ifj. Syllaba Ernő ld. 7.65 Npt. 1.65 ... ... 9.30
Szőnyey István td. ... ... 8.—
Sochor József Npt. ... ... 1.—
ifj. Syllaba Ernő ld. ... ... —.35
Schmidt Zsigmond Npt. 1.15

Sztokosza Géza Npt. 1.15
Szily Zsigmond Npt. 1.65
Székely György Npt. 8.56 áb. 3.50 ... ... 12.06

Törzs Kálmán lb. 80.— üb. —.28 ... ... 80.28
Trajer Simon lb. 87.50 üb. —.29 ... ... 87.79
Terbocs Bertalan 2 Npt. ... 2.15
Tölg Vilmos ak. ... ... 8.—
Tomasovszky Imre td. ... ... 4.—
Tausch Rezső td. ... ... 2.—
Tóth Bertalan F. L. 1.35
Tiller Mór és társa hd. ... ... 16.—
Tuchmaier József Npt. 12.06
Tóth Ferencz td. ... ... 4.—

Ungvári főerdőhivatal Ecs. ... 11.56

Vaszilovics Miklós Rz. 3.— pk. —.20 ... ... 3.20
Vinkovcei főerdőhivatal Ecs. 20.06
Vaiszlói erdőgondnokság hd. 3.35
Vágsellyei közalapítványi számtartóság hd. 7.37

Winkler Nándor a vajdahunyadi erdőgondnokság helyett ÖFa. ... ... 4.—

Zsarnóczai erdőhivatal Npt. 11.06

Február hóban összesen ... 2915.65
Január havi bevétel 4245.06

Összesen 7160.71

Szerkesztői üzenetek.

Az 1894. és 1895. évi lucz fenyő magpergetés eredménye stb. — A nagyon értékes adatokat tartalmazó közleményt köszönjük. Megjelenik, mihelyt alkalmas helyet adhatunk számára.

Köbözési vizsgálgatások. — Tartalmassága közlésre érdemessé teszi, — csak arra kérjük, 1. ne használjon annyi idegen szót, 2. az előadás komolyságát, komoly tárgyról szólva mindvégig tartsa, meg — a tréfálkozó megjegyzések, kitérések már inkább a — tárcza rovatba valók. A most beküldött munkát majd ehez mérten ki fogjuk egy kissé gyomlálni. Különben szívesen látnók, ha gyakrabban felkeresne — apróbb dolgokkal is. — Egyebekre nézve levélben értesitjük.

Egyetemes szorzó és osztó könyv. — Besorozzuk a különfélék közé.

A többi kéziratról a jövő füzetben.